

(Kort bemærkning).

Kirsten Madsen (FP):

Det var da forfriskende at høre, at der var andre partier, der var enige med mig i hr. Gades fejlfortolkning af udtrykket kampagne mod fremmede.

(Kort bemærkning).

Gade (SF):

Jeg siger tak til de to konservative ordførere for deres svar, som jo, forstår jeg, betyder, at De Konservative tager afstand fra kampagner mod fremmede. Jeg vil bare sige forsigtigt til Det Konservative Folkeparti, at så er det en sag, som skal diskuteres med befolkningen – det er jeg helt enig i – men det er også en sag, hvor man skal tænke sig grundigt om med hensyn til, hvordan man belægger sine ord. Og jeg synes bestemt ikke, de i de tidligere indlæg var belagt på en sådan måde, at man kunne undgå at få den mistanke, som jeg havde fra starten.

Jeg vil altså nøje følge, hvordan De Konservative og Venstre i de kommende uger og måneder lægger denne debat til rette. Skal vi undgå at puste til racisme og fremmedhad, kræver det noget af os alle sammen, og især kræver det, at man lægger vægt på, hvordan man udtrykker sig.

(Kort bemærkning).

Kirsten Madsen (FP):

Jeg vil bare for en sikkerheds skyld præcisere, at Fremskridtspartiet hverken står for racisme eller fremmedhad i den betydning, som disse ord opfattes i befolkningen, men alene for sikkerhed og ansvarlighed over for det danske folk, som vi er valgt til at beskytte.

(Kort bemærkning).

Helge Adam Møller (KF):

Kun en enkelt bemærkning mere til hr. Gade. Jeg vil gerne bekræfte, at Det Konservative Folkeparti er akkurat lige så optaget af at undgå, at vi får fremmedhad og racisme i Danmark, som Socialistisk Folkeparti er. Det tror jeg for øvrigt det store flertal af partierne og det store flertal i befolkningen også er. Men der er to afgørende forudsætninger for, at vi opnår det – tror jeg; det kan godt ske, der er flere.

Den ene er den forudsætning, jeg nævnte lige før, nemlig at vi åbent diskuterer det og debatterer det i Folketinget og udenfor. Det er vi blevet bedre til; indtil for 2-3 år siden var der ikke mange af os, der talte om udlændingepolitik. Men altså problemer – og det er der jo på dette område – skal vi også være villige til at tale om, og vi skal markere vores holdninger, lytte til hinanden.

Men den anden forudsætning vil jeg også gerne nævne, og den tror jeg også er meget vigtig. Det er, at udlændingepolitikken – eller i dette tilfælde den politik, vi fører med hensyn til, hvem der skal blive statsborger i Danmark – skal være i rimelig overensstemmelse med det, som et stort flertal af befolkningen opfatter som ret og rimeligt.

Dér tror jeg nok, vi må konstatere, at der er et antal eksempler på folk, der indimellem får statsborgerskab, hvor almindelige mennesker, uanset hvilket parti de kommer fra, siger: Er det nu ret og rimeligt, at vi belønner den mand eller den kvinde, der har begået den og den lovovertrædelse, med også at blive danske statsborgere? Det at være dansk statsborger, når man ikke er født til det, er altså noget, man skal give dem, der har fortjent det, og efter min mening ikke de folk, der direkte ikke har fortjent det.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Ivar Hansen):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til Indfødsretsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

21) Første behandling af lovforslag nr. L 270:

Forslag til lov om folkeskolen.

Af undervisningsministeren (Ole Vig Jensen).

(Fremsat 22/4 93).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Første næstformand (Ivar Hansen):

Efter ønske skal jeg fastsætte en taletid på 10 minutter for ordførerne i første omgang.

Forhandling

Else Marie Mortensen (S):

Den indholdsreform for folkeskolen, som vi førstebehandler i dag, hviler på et særdeles solidt beslutningsgrundlag. Dels har vi hele den spændende og positive udvikling, som vores folkeskole er inde i lige nu, dels har vi resultaterne af mere end 8.000 forsøgs- og udviklingsarbejder.

Jeg tænker somme tider på udviklingen i folkeskolen som en form for nyorienteringsfase i det teknologiske informationssamfund, vi er i eller er på vej ind i – en nyorienteringsfase, hvor det er nødvendigt at revurdere etablerede værdier og metoder. Nyorientering plejer at følge efter en chokfase. Hvis jeg har ret i det i dette tilfælde og der har været tale om chok, kan det hænge sammen med en styrelsesreform, tjenestetidsreform og et vedvarende krav om at tilpasse udgifterne i folkeskolen til det dalende elevtal. Det er en anden måde at formulere krav om besparelser på.

Der er årsager nok, der kan forklare lysten til nytænkning i folkeskolen. Uanset årsagen er fornyelsen god. Den er god for Danmarks børn. Det har resultaterne af mere en 8.000 forsøgs- og udviklingsarbejder også vist. Udviklingsarbejderne har involveret et utal af gode kræfter og kreative ideer hos både lærere og elever og forældre, og de har udmøntet sig i rapporter og anbefalinger fra Forsøgs- og Udviklingsrådet. Såvel rapporterne som »drøvtiggerrapporten« og anbefalingerne har været uvurderlige værktøjer for os i vores arbejde. Jeg er også sikker på, at erfaringerne stadig væk udnyttes i dagens skole.

Med sådan et solidt grundlag, med et så godt værktøj kunne det måske forventes, at det var nemt for os i Folketinget at finde frem til det, der kunne være formuleringen af en indholdsreform for folkeskolen. De sidste halvandet års politiske proces og forhandlingsforløb på folkeskoleområdet har imidlertid vist, at det ikke har været nogen nem sag. Det er måske netop det solide beslutningsgrundlag, der har

fået partiernes mere ideologiske fortolkninger af grundlaget til at fremstå som meget forskellige.

Undervisningsministerens opgave, der er gået ud på at få synspunkterne samlet i det lovforslag, vi førstebehandler i dag, har været en særdeles kompliceret opgave. Personlig har jeg lyst til at udtrykke anerkendelse af ministerens ledelse af forhandlingerne, og jeg vil også gerne udtrykke anerkendelse af Undervisningsministeriets bistand under forhandlingerne. Der har været brug for stor diplomatisk sans og uendelige mængder af tålmodighed.

Der er lang tradition for, at en folkeskolereform her i Danmark kun gennemføres, hvis der er et meget bredt parlamentarisk grundlag for det. Det har forpligtet ministeren. Det har forpligtet os alle sammen.

Vi mener fortsat, det er væsentligt, ikke mindst fordi folkeskolen skal leves og praktiseres i alle Danmarks kommuner uanset den enkelte kommunes politiske sammensætning og styre. Det er vigtigt, at alle kommuner kan identificere sig med netop denne lovgivning, så den udnyttes bedst muligt alle steder for vores børn. Det er også grunden til, at vi er tilfredse med den store tilslutning fra Folketingets øvrige partier, som har været tilfældet. Det er godt for vores børn. I mit eget tilfælde burde jeg sige »mine børnebørn«.

Vi mener, at det foreliggende forslag indeholder de kvaliteter, som Socialdemokratiet har stillet krav om. Der lægges op til en helt ny og mere tidssvarende måde at tænke skole på. Jeg vil fremhæve nogle af de ting, vi har været specielt optaget af i Socialdemokratiet. Men jeg understreger, at det er helheden i forslaget, der tiltaler os. Vi mener, at netop helheden lægger op til at give en meningsfyldt sammenhæng mellem elevernes skoletid og deres liv og oplevelser uden for skolen.

Den sproglige fornyelse og den reelle fornyelse i indholdet af formålsparagraffen er god. Jeg vil fremhæve begrebet ligeværd. Ved at understrege, at skolens undervisning og hele dagligliv bl.a. skal bygge på ligeværd, mener vi, det er understreget, at alle er lige værdige uanset etnisk baggrund, køn, social status eller kulturel baggrund.

Af andre gode nøgleord kan jeg nævne oplevelse, virkelyst, fordybelse, erkendelse, fantasi, lyst til at lære, forståelse, samspil og rettighe-

[Else Marie Mortensen]

der og pligter. Formålsparagraffen er smuk i den eksisterende lov. Vi finder, den er blevet endnu smukkere, og vi er specielt tilfredse med, at begrebet demokrati er bevaret som et andet af de fundament, skolen skal leve på.

For Socialdemokratiet er det specielt tilfredsstillende, at vi nu efter mange årtiers arbejde har opnået, at udgangspunktet for undervisningen er en udelt folkeskole. Sammen med de nye muligheder, der ligger for en løbende, fleksibel tilrettelæggelse af undervisningen og en løbende evaluering af den enkelte elevs skoleforløb, mener vi, der er tilrettelagt muligheder for en god undervisningsdifferentiering forstået på den måde, at det efter vores opfattelse nu bliver muligt at tilbyde alle elever god udfordring i forhold til den enkelte elevs behov.

Der er tale om en vis fornyelse af fagrækken, og denne fornyelse – tilrettelagt i vekselvirkning mellem fagene og en undervisning i tværgående emner – indeholder også udfordring til både elever og lærere og til de institutioner, der er aftagere af folkeskolens elever.

Vi er godt tilfredse med, at det er lykkedes at fastholde en time om ugen til at arbejde med klassens sociale liv og elevernes demokratiopfattelse.

For os er der en stor udfordring i den nyskabelse, som projektopgaven er. Med projektopgaven får eleverne lejlighed til at vise andre sider af sig selv end dem, skolen normalt afdækker. Og vi finder det positivt, at opgaven skal følges med en skriftlig evaluering og, efter elevens eget valg, en karakter. De tilbagemeldinger, som kom i høringsrunden, har været særdeles positive omkring projektopgaven, og det tyder på, den får et godt afsæt. Undervisningsministeren har lovet Folketinget en redegørelse om projektopgaven, inden de 3 år, hvor den er frivillig, udløber, og så vurderer vi den.

Når vi ser på fagrækken, er der også tale om en vis fornyelse. Vi glæder os til at se det nye fag natur/teknik fungere, og vi er tilfredse med, at det for en lang række skoler bliver muligt at tilbyde fransk som alternativ til tysk som andet fremmedsprog fra 7. klasse.

Med alle de fornyelser, der ligger i lovforslaget, vil der blive behov for fortsatte udviklingsarbejder og for efteruddannelse af folkeskolens lærere. På den baggrund har vi med tilfredshed noteret os undervisningsministerens

tilsagn om, at der skal sættes midler af til formålene i en periode.

Det er snart 1½ år siden, vi havde en første behandling af den tidligere undervisningsministers forslag til indholdsreform af folkeskolen. Det lovforslag kom aldrig videre, men jeg husker, at hr. Bertel Haarder – jeg tror, det har været inspireret af den folkeskolepjece, som LO netop havde udgivet, »I morgen er begyndt« – citerede K. E. Løgstrup. Godt nok. Løgstrup var et vist og tænksomt menneske, som man bliver klog af at læse, og som det er godt at citere fra og tænke over.

Jeg har fundet et sted i folderens egen tekst, som jeg med formandens tilladelse vil bidrage med som citat til denne debat:

»Den største udfordring til en ny folkeskolelov er at få skabt nye rammer for undervisning, som kan give sammenhæng i skolens arbejde, og som kan sikre elevernes udvikling gennem indflydelse og ansvarlighed, oplevelse og kompetence, kreativitet og handlemulighed.

Børn er født med to hjernehalvdele, en kendsgerning, som skolens indretning ikke har givet tilstrækkelig mulighed for at tage alvorligt.

Børn kommer i skole fulde af tillid, nysgerighed og virkelyst. Nu må skolen indrettes, så de energier holdes i live og trives.«

I Socialdemokratiet mener vi, der er mulighed for at komme et godt stykke videre i lige præcis den retning med det foreliggende lovforslag om folkeskolen; vi er glade for at kunne give vores fulde tilslutning til forslaget, og vi ser frem til en konstruktiv udvalgsbehandling inden anden og tredje behandling.

Eva Møller (KF):

Da vi sidste gang behandlede et forslag til folkeskolelov den 12. marts 1992 – altså for kun lige godt ét år siden – kunne Det Konservative Folkeparti give sin uforbeholdne tilslutning, og det er der selvfølgelig ikke noget mærkeligt i. Vi havde dengang en anden regering, KV-regeringen, og en anden undervisningsminister. I dag kan jeg ikke på tilsvarende vis love uforbeholden tilslutning fra Det Konservative Folkeparti til det nye folkeskolelovforslag; det vil kræve en række justeringer, set med vore øjne.

Hvis man læser de to lovforslag side om side og ser på såvel paragrafferne som bemærknin-

[Eva Møller]

gerne, vil man se, at der er stor forskel på de to lovforslag, og det er naturligvis baggrunden for, at vi også tager forskellig stilling til dem. For os at se tager det nye lovforslag ikke tilstrækkeligt hensyn til alle elevernes interesser, det tilgodeser ikke eleverne i tilstrækkelig grad, og det er trods alt for elevernes skyld, vi har en folkeskole.

Jeg vil næppe kunne nå at nævne alle forskellene, selv om vi har lang taletid i dag, men jeg vil da gerne tage nogle af dem frem. Jeg vil først og fremmest understrege, at i KV-regeringens lovforslag blev der lagt vægt på fagligheden frem for tværfagligheden; det fremgår først og fremmest af en række bemærkninger til det tidligere lovforslag, hvor der f.eks. stod, at det faglige niveau i de enkelte fag skal sikres og styrkes gennem udførlige fagformål, læseplaner m.v., hvorimod det foreliggende lovforslag siger, at der skal lægges langt større vægt på tværfagligheden. Undervisningen i de enkelte fag skal vekselvirke i tværgående emner og problemstillinger, og der skal arbejdes på tværs af faggrænserne. Om den nye projektprøve står der, at der herved lægges vægt på at styrke det tværfaglige forløb i folkeskolen.

For os er fagene vigtigere end tværfagligheden; men jeg vil gerne understrege, som jeg også gjorde, da vi sidst havde folkeskoledébat, at vi ikke ser noget forkert i tværfaglighed – man kan måske næsten sige tværtimod, fordi enkeltfag er en forudsætning for tværfaglighed. Men hvis vi skal prioritere de to ting, prioriterer vi fagligheden over tværfagligheden, og sådan læser jeg ikke det foreliggende lovforslag.

Jeg vil også understrege, at vi finder, at der på en række punkter er for få udfordringer til eleverne. Jeg kan som eksempel nævne, at tidligere kunne man få latin i både 9. og 10. klasse, men nu kan man kun få det i 10. Hvorfor dog tage den udfordring væk for de elever, som skulle have lyst til at benytte sig af den?

Jeg vil også påpege, at vi ser en faglig svækkelse i, at faget historie, som tidligere skulle læses helt frem til folkeskolens afslutning i 9. klasse, idet man i 9. klasse havde samfundsfag og historie i et integreret forløb, nu bliver erstattet af faget samfundsfag. Vi finder, at denne ændring kan give problemer for eleverne med at få den rette sammenhæng i de historiske forløb og få den rette forståelse af deres kulturelle rødder. Netop dette har altid været en målsæt-

ning og et ønske for Det Konservative Folkeparti, og vi ved, at eleverne trods alt er mest modne i 9. klasse.

Om sprogfagene vil jeg gerne sige, at de havde mere styrke i det tidligere lovforslag, som gav virkelig reelle muligheder for at lære tre fremmedsprog på et rimelig højt niveau. Jeg vil da gerne kvittere og takke forligspartierne for, at det stadig er muligt at lære tre fremmedsprog i folkeskolen, det har nemlig været et af vores store ønsker; jeg husker stadig SF's bemærkning ved sidste behandling af et folkeskolelovforslag, hvor man sagde, at to fremmedsprog i folkeskolen var nok, så jeg er da glad for, at der stadig står tre. Men set med vore øjne består svagheden i, at man ikke længere bruger den model, som også Sprogsam anbefaler, nemlig 4-6-8-modellen, som sikrer, at der dels er to år imellem indførelsen af et nyt sprog, dels at man ikke får et nyt sprog indført i 7. klasse, hvor vi ved, at der kan være pædagogiske vanskeligheder med nye fag. Vi mener altså, at vi svækker sprogfagene ved at vælge 4-7-8-modellen frem for 4-6-8-modellen.

Jeg noterer mig naturligvis med glæde og tilfredshed, at faget natur og teknik er bevaret i det foreliggende lovforslag, men jeg nærer bekymring ved, at man starter med det allerede i 1. klasse. Jeg tror ikke, at så unge elever har den tilstrækkelige gavn og glæde af faget, og jeg vil gerne sige, at når man kan finde ekstra timer, havde Det Konservative Folkeparti langt hellere set, at disse ekstra timer var blevet brugt til at styrke grundfagene dansk og regning på de yngste klassetrin. Vi mener, det havde givet eleverne en langt større og solidere ballast for deres videre tilværelse.

Men den væsentligste anke fra Det Konservative Folkeparti mod det foreliggende lovforslag er der næppe nogen af forligspartierne der er i tvivl om. Jeg har fremført hele tiden, at for os var det et spørgsmål om niveaudeling eller ej, og efter vores mening kunne vi ikke skrive os ud af spørgsmålet, for her var der afgørende politisk uenighed. For os er det helt afgørende, at alle elever i folkeskolen skal udvikles, styrkes og trives, og at der skal være meningsfyldte udfordringer til alle; og netop det gik som en rød tråd gennem både loyteksten og bemærkningerne i det tidligere lovforslag. Der var udfordringer for såvel bogligt svage som bogligt stærke elever, og de bogligt svage elever fik

[Eva Møller]

endda deres eget afsnit i bemærkningerne ud fra den betragtning, at vi vidste, at de måske længe havde været stedbørn i den eksisterende folkeskole. Men det er jo ikke Det Konservative Folkepartis skyld, for som enhver ved, stod vi jo heller ikke bag den nugældende folkeskolereform. Men vi ønskede, der skulle være udfordringer til alle, og det mente vi at man kunne gøre ved at give undervisning på forskellige niveauer.

Nu kan vi konstatere, at man siger, at man vil tage hensyn til eleverne ved at behandle alle ens. Man har ganske vist indført en ting, som kunne opfattes som noget nyt og spændende, nemlig undervisningsdifferentiering, men jeg synes, det næsten er en hån mod lærerne i den danske folkeskole, at man hermed antyder, at lærerne ikke hidtil har behandlet eleverne forskelligt, men har undervist alle ens. Min opfattelse er, at lærerne i den danske folkeskole i årevis har undervist differentieret og har taget hensyn til den enkelte elev, så vi mener, at hvis det skal fungere, skal man have to niveauer.

Jeg synes også, det er tankevækkende, at baggrunden for lovforslaget er, at man nu fuldt og helt vil gennemføre den enhedsskole, som man påbegyndte i 1975. Man vil altså kun have ét undervisningsmål, kun undervisning på ét niveau og følgelig også kun én eksamen. Og her kan jeg så undre mig over CD, som i marts 1992 sagde, at man gerne ville genindføre realeksamen, men man kunne dog stille sig tilfreds med undervisning på to niveauer; nu er man sprunget fra og vil nøjes med ét niveau. Det Konservative Folkeparti sagde dengang – og det mener vi stadig – at vil man tage hensyn til eleverne og udvikle den enkelte elev, er det mindste, man kan gøre, at have en niveaudeleling. Og vi kan ikke forstå, at man ikke bare kunne vælge den milde løsning, der ligger i at lade landets skolebestyrelser selv vælge, om der skal være niveaudeleling eller ej.

Der er naturligvis også positive ting i det foreliggende lovforslag. Man har taget udgangspunkt i den tidligere regerings lovforslag, og der ligger meget arvegods herfra som f.eks. tre fremmedsprog, flere timer, ekstra musiktimer, det nye fag natur og teknik og bevarelse af prøver og karakterer. Det kan man jo så også glæde sig over, for jeg husker, at sidste gang sagde Socialdemokratiet, at man ved evaluering ikke forstod standpunktskarakterer, og at Det Radi-

kale Venstre sagde, at man ikke ønskede eksamener og prøver, idet man mente, de havde en negativ indvirkning på folkeskolen. Der er sandelig sket noget siden marts 1992.

Sluttelig skal jeg sige, at som et økonomisk ansvarsbevidst parti er Det Konservative Folkeparti naturligvis også bekymret over, at forslaget – selv om man anfører, at forhandlingerne med Kommunernes Landsforening ikke er afsluttet – vil komme til at koste ca. 170 mio. kr. ifølge bemærkningerne. Og det giver os yderligere anledning til bekymring, når vi i disse dage hører finansministeren slå om sig med løfter om yderligere 20.000 uddannelsespladser. Hvordan vil man finansiere dem, hvilke ting på Undervisningsministeriets almindelige budget er nu pludselig unødvendige, så man kan bruge pengene til alle disse ting? Jeg finder det foruroligende, at en række af de partier, som hidtil har været økonomisk ansvarlige og har sagt, at der skal være dækning for tingene, nu bare strør om sig med løfter.

I det tidligere lovforslag var det en forudsætning, at det skulle være udgiftsneutralt, og det mente vi også var muligt. I de tider, hvor børnetallet var faldende, skulle kommunerne ikke betale penge tilbage over bloktilskuddene, og derfor mente vi, at vi godt kunne regulere nu.

Jeg mener altså, at der er en verden til forskel på de to lovforslag, og jeg har forsøgt at redegøre for de væsentligste forskelle. Men når alt dette er sagt, vil jeg gerne sige – også i lyset af de forligsforhandlinger, vi har ført – at vi ser frem til og naturligvis vil medvirke til et godt og sagligt udvalgsarbejde. Vi håber, at vi i fællesskab kan skabe en skole, hvor der er udfordringer for alle eleverne, både de stærke og de svage.

(Kort bemærkning).

Dorit Myltoft (RV):

Jeg forstår på fru Eva Møller, at vi er ganske enige om, at elevernes forskellige interesser skal tilgodeses, men uenige om, hvorvidt det bliver gjort godt nok i det foreliggende lovforslag.

Men det, der egentlig fik mig herop, var fru Eva Møllers betragtninger om begreberne faglighed og tværfaglighed. For os er det væsentligt at sige, at tværfaglighed forudsætter faglighed, ellers kan man ikke arbejde på tværs af faggrænserne. Hvis ikke man har intakte syns-

[Dorit Myltoft]

vinkler, arbejdsmetoder osv. for de enkelte fag, giver tværfaglighed ingen mening.

Fru Eva Møllers øvrige kommentarer til Det Radikale Venstre vil jeg tage op siden hen i min ordførertale.

(Kort bemærkning).

Eva Møller (KF):

Jeg skal blot sige til fru Dorit Myltoft – jeg vil tro, det er fremgået af forhandlingerne, men ellers kan man læse det i referatet af forhandlingerne den 12. marts 1992 – at jeg dengang sagde, at vi er tilfredse med tværfaglighed, fordi tværfaglighed netop forudsætter enkeltfagene, og det mener jeg stadig. Men spørgsmålet er, hvordan man vægter de to begreber, hvad der er mest betydningsfuldt; og her vurderer vi fortsat, som vi også gjorde det i 1992, fagligheden som mere betydningsfuld end tværfagligheden.

Tredje næstformand (Lilli Gyldenkilde):

Vi er tilbage i ordførerrækken.

Anders Mølgaard (V):

Indimellem bliver vi her i Folketinget kritiseret for – og somme tider med rette – at beslutninger og forlig med vidtrækkende konsekvenser for danskernes hverdag er hovsaløsnings, præget af et forhandlingsresultat, som er opnået i en alt for sen natte-tid.

Det forslag til en ny folkeskolelov, som vi i dag skal drøfte, er lysår fra føromtalt karakteristisk. Lovforslaget er et resultat af en proces, som efter min mening rummer nogle af de bedste og mest ægte egenskaber i dansk folkestyre: Først flere tusinde lokale forsøg, som ofte har været præget af stort engagement, og på baggrund af disse forsøg barslede daværende undervisningsminister Bertel Haarder med et lovforslag i februar 1992; og derefter var hele det efterfølgende præget af talrige debatmøder med forældre og lærere m.fl., og ikke mindst af mange nyttige drøftelser i Undervisningsministeriet mellem repræsentanter for alle Folketingets partier. Hele denne proces er et eksempel på, at folkestyret faktisk lever i bedste velgående.

På grund af den knappe tid er der ikke lejlighed til at kommentere alle facetter af lovforslagets indhold, og jeg vil derfor blot fremhæve

en række af de aspekter, som Venstre finder meget positive, og som for manges vedkommende også var med i tidligere undervisningsminister Bertel Haarders lovforslag. Jeg vil starte med at udtrykke Venstres glæde over lovforslagets formålsparagraf, for den nye formulering er heldigvis stærkt præget af modet og viljen til igen at fremhæve centrale værdier. 1975-loven er jo på dette punkt efter min opfattelse præget af en vis værdimangel.

Venstre hilser med tilfredshed, at der lægges vægt på personlig udvikling, virkelyst, fordybelse, tillid til egne muligheder og handlingsperspektiver. Vi glæder os også over den dobbelte målsætning med kravet om øget fortrolighed med vore egne rødder og dansk kultur sammen med øget forståelse for andre kulturer, ligesom ansvaret for naturen nu er nævnt i lovforslaget. Endvidere er det nu præciseret, at rettigheder og pligter simpelt hen hører sammen, og som Venstrefolk er vi svært tilfredse med, at frihed og folkestyre nu er præciseret i formålsparagraffen. Formålsparagraffens formulering er jo næsten folkeskolens grundlov, og derfor er det glædeligt, at der på tværs af traditionelle partiskel har været vilje til at sende klare værdisignaler til brugerne af fremtidens folkeskole.

Vores dagligdag er præget af en stigende internationalisering på alle niveauer. Moder Jord krymper, og det er ved at gå op for de fleste, at vi lever i et globalt skæbnefællesskab, hvor nationale sololøb er farlige. Netop som borgere i en lille nation er det vigtigt at kunne klare sig ude i den store, forjættende verden, og derfor er indførelsen af engelsk fra 4. klasse og muligheden for fransk fra 8. klasse et fremskridt. Det er heller ikke nogen hemmelighed, at vores folkeskole trænger til et løft på det naturvidenskabelige område, og jeg er overbevist om, at det nye fag natur og teknik, som allerede introduceres fra 1. klasse, rummer potentielle til store oplevelser og spændende opdagelser for mange børn, som måske i dag har det lidt svært på dette felt.

Det er også et betydningsfuldt fremskridt, at vi nu indfører et regulært samfundsfag med 5 ugentlige timer på 9. klassetrin. Samfundsfaget vil, i modsætning til den nuværende samtidsorientering, få sin egen identitet med hovedvægten på økonomi, sociale relationer og dansk og international politik. Det er dejligt,

[Anders Mølgaard]

at vi nu kan sikre, at de unge forlader folkeskolen med et rygstød af basal viden om, hvordan omverdenen fungerer. Det er simpelt hen forudsætningen for, at de unge også kan orientere sig selvstændigt og senere blive aktive samfundsborgere, så jeg vil gerne kippe med flaget for det nye fag. Og når jeg nu er inde på samfundsfag, vil jeg også gerne påpege, at vi finder i Venstre, at det er et fremskridt, at vurderingen af elevernes indsats i geografi, biologi, historie og samfundsfag m.v. nu kan påføres prøvebeviset. Vi havde naturligvis gerne set, at der var muligheder for at få regulære talkarakterer i disse fag.

Venstre er også tilfreds med, at prøver og karakterer bevares i fuldt omfang, for alt andet ville være et skridt tilbage. Hvis vi skal tage de unge alvorligt – og det skal vi – har de krav på at kende deres standpunkt, fordi forudsætningen for al vækst naturligvis er, at man kender sit udgangspunkt; det er såre logisk. Vi noterer også med tilfredshed, at prøven efter 9. klasse nu strammes op, så vi undgår inflation i høje karakterer; prøven skal rumme udfordringer til alle elever.

Som noget nyt giver lovforslaget fuld frihed til holddeling i op til halvdelen af timerne, og denne holddeling kan foregå såvel på tværs af klasser som på tværs af årgange. Den enkelte elev kan undervises på samme hold i flere perioder af et skoleår eller hele skoleåret igennem, men det forudsætter naturligvis en løbende evaluering. Med disse nye holddelingsregler er der faktisk åbnet en hel ladeport af muligheder. Der kan nu oprettes hold for elever, der har behov for stavetræning, praktisk orienteret matematikundervisning, teorieorienteret fysikundervisning, eller hvad det nu måtte være, også i dansk. I Venstre lægger vi vægt på, at holdinddelingen skal tage udgangspunkt i den enkelte elevs behov og udviklingstrin og sikre optimale muligheder for at erhverve gode kundskaber, og vi vil opfordre alle landets skolebestyrelser til at være opmærksomme på de positive muligheder, de nye holddelingsregler åbner for deres skole.

Med hensyn til den obligatoriske projektprøve i 9.-10. klasse er det jo ingen hemmelighed, at den ikke ligefrem er Venstres livret; også her hylder vi frivillighedsprincippet som det bedste motivationsmiddel. Men som projektprøverne nu er blevet beskrevet, finder vi dem

spiselige. Vi mener, det er et fremskridt i forhold til det oprindelige lovforslag, at projektopgaven nu skal løbe af stabelen senest i april måned, altså ikke nødvendigvis i de hektiske forårsmåneder, og endvidere finder vi det positivt, at der ikke er centrale krav til projektopgavens tidsforbrug.

Vi er altså i Venstre åbne for at give projektopgaven en ærlig chance for at vise, at den duer til noget. De første 3 år er projektopgaven jo en frivillig sag for skolerne, og vi vil derefter i forbindelse med en redegørelse fra undervisningsministeren få mulighed for at gøre status over erfaringerne med dette nye element i undervisningen.

Ifølge dette lovforslag erstattes klassens time med det mere fleksible og hensigtsmæssige begreb klassens tid, og det finder vi er en sejr for fornuften. Venstre er også tilfredse med muligheden for bortvisning til job eller anden undervisning i 10. klasse, og endvidere er lovforslaget præget af en stribe liberaliseringer, der overlader mere kompetence til især skolebestyrelserne.

Alt i alt behandler vi i dag et forslag til en ny folkeskolelov, som er præget af flere frihedsgrader, end vi kender i dag; men det må også være et krav til en ny skolelov, at den skal være rummelig og fleksibel for at kunne sikre en fortsat dynamisk og kvalitativ udvikling i folkets skole. Ud over folkekirken er folkeskolen jo næsten det eneste samlende og det eneste fælles udgangspunkt for os som danskere, og netop derfor er det utrolig vigtigt, at vi i folkeskolen oplever en række fælles værdier. Som folkeslag har vi behov for nogle fælles erfaringer, hvis samfundet skal kunne fungere i de kommende generationer.

Vi har heldigvis her i Danmark tradition for meget brede flertal bag landets skolelove, og derfor holder en folkeskolelov også gennem en hel generation. Det giver børn den optimale kontinuitet og sammenhæng i skolegangen, og jeg synes, det er fornemt, at i hvert fald mindst syv af Folketingets partier står bag det fremsatte lovforslag. Det lover godt.

Nu er det jo ikke altid de mest positivt ladede ord, der præger talerne eller replikskifterne fra landets fornemme talerstol. Vi er ikke for gode til at rose politikere, hverken fra vort eget eller andre partiers rækker, men det vil jeg tillade mig nu. Jeg synes, at alle partier har ud-

[Anders Mølgaard]

vist en konstruktiv adfærd, og jeg vil rette en speciel tak til både den tidligere undervisningsminister Bertel Haarder og den nuværende undervisningsminister Ole Vig Jensen for såvel kampgejst som vilje til at skabe resultater.

Hvis denne skolelov traditionen tro holder en generation, vil mindst 1 million danskere få denne skolelov som en meget vigtig faglig og menneskelig bagage på deres vandring ad livets landevej et godt stykke ind i næste århundrede, og vi i Venstre vil derfor i positiv ånd deltage i et grundigt udvalgsarbejde.

Hanne Thanning Jacobsen (SF):

Hvis man ikke vidste bedre, skulle man næsten tro, at undervisningsministeren var en sindig jyde, for når jeg i indledningen til den skriftlige fremsættelse til denne lov læser, at den fremsættes efter indgående drøftelser mellem alle Folketingets partier, må jeg sige, at det turde være en mild jysk underdrivelse.

Dette lovforslag afspejler summen af halvandet års arbejde med flerdageskonferencer og daglange møder i ordførernes kredse, et utal af møder landet over, samtaler med enkeltpersoner og grupper med interesse for og i folkeskolen, vurdering af erfaringerne fra det 4-årige udviklingsprogram og partiernes skolepolitiske mærkesager; jo, drøftelserne har i sandhed været indgående.

Jeg synes, at Folketinget kan være tilfreds med dette forberedende arbejde. Hele dette forløb – og her er jeg meget enig med hr. Anders Mølgaard – har egentlig været et skoleeksempel på en demokratisk arbejdsform, hvor vi på livet løs har diskuteret meninger om og holdninger til folkeskolen, så taget somme tider har været ved at blæse af. Men samtidig holder den beskyldning, vi politikere ofte hører, nemlig at vi lytter for meget til eksperter og vender det døve øre til befolkningens ønsker, ikke i denne sag. Her har vi fra første færd haft begge øjne og ører vidtåbne og haft alle antenner ude.

Med beslutningen i 1987 om at afsætte 4 x 100 mio. kr. til udviklingsprogrammet for folkeskolen gav vi skolens brugere mulighed for at afprøve nye veje, og programmet skabte nytænkning og vilje til forandring. Det viste sig hos både elever, lærere og forældre, og det mandede ud i et righoldigt erfaringsmateriale,

der gav Folketinget en række gode signaler om, hvilke forandringer der skulle til for at skabe grundlag for en udviklingsorienteret skole med udgangspunkt i forskernes anbefalinger og brugernes ønsker.

I SF har vi lagt afgørende vægt på, hvilken betydning ændringerne kan få for skolens egentlige brugere: elever, forældre og lærere. Eleverne kan se frem til en skole, der giver hver enkelt elev mulighed for at udfolde sig fagligt og kreativt, både individuelt og i samarbejde med andre om de fælles opgaver. Jeg tror, at de kan se frem til en skole, der bliver sjovere og mere farverig og giver dem et godt rygstød til deres voksenliv i det næste århundrede.

Der er et gammelt kinesisk ordsprog, der siger: Hvad du hører, glemmer du; hvad du ser, husker du; hvad du gør, lærer du. Med denne lov lægger vi grundstenen til en skole, der harmonerer fint med filosofien i dette ordsprog. Loven er det endelige opgør med den gammel-dags skoleform, hvor eleverne blev betragtet som krukke, som lærerne skulle fylde viden på, mens eleverne var passive tilhørere til en docerende enetale. Nu baner vi vej for en skole, hvor eleverne får plads til selvedfoldelse, fordybelse og oplevelse, og det er heldigvis lykkedes at fastholde 40 timer om året til klasesens tid, hvor elevernes ret til selv at sætte deres dagsorden er blevet fastslået.

De udfordringer, som de fremtidige generationer står over for, er jo også overvældende, og derfor er det bydende nødvendigt, at de kommende generationer gennem skolearbejdet får øjnene op for verdens problemer og mangfoldighed og lærer betydningen af global forståelse, menneskerettighedernes overholdelse og ansvarlig handlen i forhold til overbefolkning, sult og social nød, naturressourcernes forvaltning, miljøet og fredens bevarelse. Vi ser formålsparagraffens formulering som en garanti for, at alt dette bliver en del af skolens indhold.

Forældrene kan se frem til en skole, der i højere grad er i samklang med børnenes tarv og fremtidens krav. Det konkrete udspil om den løbende evaluering mellem elev, lærer og forældre giver forældrene bedre mulighed for at følge med i, hvordan deres børn trives i skolens hverdag og udvikler sig i skolens fællesskab.

[Hanne Thanning Jacobsen]

Det er også mit indtryk, at lærerne kan være tilfredse. Med denne lov i ryggen kan de fortsætte den udvikling af folkeskolen, som mange allerede er godt i gang med, og de kan se frem til en skole, hvor der bliver bedre muligheder for at skabe helhed og sammenhæng i undervisningen og kan skabes muligheder for at udvikle et tæt samarbejde med kollegerne.

Jeg vil også gerne udtrykke tilfredshed med, at det er lykkedes at bevare traditionen for et bredt forlig bag vore skolelove, for det fortsætter og sikrer den udvikling, der er sket i folkeskolen siden loven fra 1975. Det vigtigste for SF er, at loven én gang for alle understreger, at folkeskolen ikke er en sorteringsskole, men skolen, hvor der er lige muligheder for alle, uanset race, religion og køn; en skole, hvor åndsfrihed, ligeværd og demokrati både er det bærende fundament og en del af skolens dagligdag, og en skole, der udvikler eleverne til at blive aktive borgere i et demokratisk samfund.

Det er selvfølgelig klart, at når syv partier indgår i et forlig, må alle ofre noget på forligets alter. Loven giver mulighed for en holddeling, og vi ønsker ikke i SF, at de samme elever til stadighed er på de samme hold. Vi lægger derfor afgørende vægt på, at holddannelse ikke kan ske på forhånd for et helt skoleår ad gangen, og med indførelse af begrebet undervisningsdifferentiering og den løbende evaluering mellem elever og lærere er jeg overbevist om, at erfaringerne med denne lov snart vil tilskynde til en ændring på dette punkt. Det vil SF i hvert fald arbejde for.

Det samme gælder for spørgsmålet om prøver og karakterer. Vi havde gerne set, at den nye lov fjernede det gamle karakter- og prøvesystem. Det er folkeskolen moden til, men nogle partier herinde er det desværre ikke, og dermed sættes en kolossal bremse på den fulde realisering af enhedsskolen. Til gengæld har vi med den nye projektprøve fået en spændende nyskabelse, som giver eleverne mulighed for at demonstrere deres færdigheder på et langt bredere grundlag end i de gamle prøveformer, og jeg tror, at projektprøven langt bedre vil afspejle elevernes udbytte af den tværfaglige undervisning, som nu bliver en naturlig og vigtig del af skoleforløbet i vekselvirkning med undervisningen i de enkelte fag. For mig at se er projektprøven og den interne evaluering de første skridt på vejen til en afskaffelse af det nuværende karakter- og prøvesystem.

Vi er i SF godt tilfredse med, at der nedsættes et folkeskoleråd, der foruden den sædvanlige rådgivende funktion over for ministeren også får mulighed for at tage initiativ til at fortsætte formidling af resultaterne af udviklingsprogrammet og fremme iværksættelse af nye udviklings- og forskningsprojekter m.v. Det er vigtigt for os, at rådet ud over politikere og organisationsfolk også består af mennesker, der arbejder både praktisk og teoretisk med folkeskolens fortsatte udvikling.

Folketinget har et medansvar for, at intentionerne bag denne lov kommer til at udfolde sig i praksis. Vi stiller øgede krav til lærerne, og jeg har stor tillid til, at de kan og vil leve op til disse nye krav, men det kræver, at de sikres den nødvendige adgang til efter- og videreuddannelse. Med de 25 mio. kr. årligt, som vi har afsat i forliget til de næste 3 år, er der lagt en god bund, men vi må løbende følge udviklingen og vurdere, om der er behov for at sætte mere intensivt ind for at sikre, at visionerne om en ny og anderledes skole kan gå i opfyldelse.

Folketinget giver med denne lov brugerne den nøgle, der kan åbne døren til den fremtidens skole, vi har talt om så længe.

Og må jeg afslutningsvis sige tak. Tak til den forrige undervisningsminister for modspil, tak til den nuværende undervisningsminister for medspil, og en særlig varm tak til ministeriets embedsmænd for en engleagtig tålmodighed og imødekommenhed med levering af stakkevis af notater om snart sagt ethvert hjørne af denne lovgivning.

Jan Kørpe Christensen (FP):

Det er også en helt speciel situation og historisk dag for Fremskridtspartiet, fordi vi for første gang er med i et folkeskoleforlig. Efter vor opfattelse er det selvfølgelig glædeligt, at vi alle sammen er samlet om det her bortset fra Det Konservative Folkeparti.

Det, vi har hørt fra Det Konservative Folkeparti, giver efter vor opfattelse faktisk ingen rigtig god forklaring på, hvorfor man ikke er med i forliget. De Konservative har i medierne fremført nogle kritiske punkter vedrørende det nye forlig, men det må understreges, at de punkter, der er fremført fra denne side, er krav, som heller ikke var opfyldt i det forslag, De Konservative selv var med til at fremsætte i KV-regeringen.

[Jan Køpke Christensen]

Det, der reelt sker, er, at De Konservative bebrejder forligspartierne nogle punkter, som de selv har fremsat forslag om for kort tid siden, og det er derfor lidt unfair, synes jeg, at man nu med b l og brand fører sig frem og er med til at pudse sin egen glorie – en glorie, der hurtigt kan pudses s  tynd, at den brister.

De forældrevalgte skolebestyrelser f r meget større indflydelse ifølge den nye skolelov, og det er netop et af de punkter, Fremskridtspartiet har ønsket at styrke, at forældrene gennem skolebestyrelsen f r optimal mulighed for at øve indflydelse på den enkelte folkeskole. Derudover er tøjlerne blevet meget friere med hensyn til at tilrettelægge undervisningen, så man nu tager flere beslutninger på de enkelte skoler. Skolebestyrelsen kan ligeledes beslutte, om der skal være for ldreafstemning i klasserne eller ej, også et positivt aspekt.

Dette er en logisk konsekvens af skolestyrelsesloven, hvor der fremover ikke skal styres så meget efter lovparagrafferne, men mere og mere overlades til den enkelte skolebestyrelse. Skolebestyrelsen kommer altså til at bestemme forældrenes rolle. Glem ikke, at skolebestyrelsen netop består af forældre!

Fremskridtspartiet er godt tilfreds med en mere fleksibel holdopdeling. Tidligere kaldte vi det niveaudeling, men alle ved, at det, der nu foreligger, er meget mere liberalt end tidligere. Man kan nu midt i året lave en holdopdeling i folkeskolens ældste klasser. Det, der fremover vil ske, er, at der løbende skal tages pædagogisk stilling til en holdopdeling, som skal baseres på den enkeltes behov og forudsætninger. Denne mere liberale holdopdeling hilser Fremskridtspartiet naturligtvis også velkommen.

Jeg kan forstå, at De Konservative mener, at der skal en større præcisering til, men igen er det jo således, at KV-regeringens forslag for et år siden havde præcis det samme element i sig. Desværre kan vi af historien se, at De Konservative aldrig har været med i et skoleforlig, hvilket Fremskridtspartiet kun kan beklage.

En anden ændring, der er gennemført, er projektopgaven for 9.- og 10.-klasserne, der vil blive bedømt i en skriftlig udtalelse. Der har været forskellige synspunkter fremme om netop projektopgaverne, men Fremskridtspartiet mener, at det er den rette vej til at gøre eleverne mere selvstændige, og derfor er det forkert,

n r medierne skriver, at også Fremskridtspartiet skulle være utilfreds med projektopgaverne. Vi synes, det er godt og fornuftigt, at dette område bliver evalueret om 3 år. Til den tid må forligspartierne s  vurdere, om der skal indføres ændringer på dette område.

Et helt andet aspekt er, at der bliver flere undervisningstimer på alle niveauer, hvorved undervisningen styrkes generelt. Derudover er vi af den opfattelse, at det er flot, at engelsk påbegyndes allerede i 4. klasse, og det er en god udfordring for de kvikke elever, at fransk tilbydes fra 8. klasse. Flot må vi også erkende det er, at skolens naturvidenskabelige dimension styrkes ved at indføre natur og teknik. At faget musik bliver obligatorisk i 6. klasse, er vi også godt tilfredse med, da dette fag måske har haltet lidt for meget.

Samtidsorientering ændres nu til samfundsfag, og faget f r et klart fagligt indhold med placering i 9. klasse. Det hilser Fremskridtspartiet også velkommen. Det tidligere fag samtidsorientering, der bar præg af obligatorisk emneundervisning, havde netop brug for et klart fagligt indhold.

Et andet element i forliget, som vi også er godt tilfredse med, er, at » ggebakkekulturen« fjernes fra folkeskolens undervisning. Her tænker jeg på, at formning ændres til billedkunst, hvor den faglige ambition uden tvivl vil øges.

Det er ingen hemmelighed, at Fremskridtspartiet altid har ønsket en større vurdering af elevernes indsats, og at det nu også vil ske i geografi, biologi, samfundsfag m.v., hvor indsatsen kan påføres pr vebeviset, synes vi er udmærket. Det er absolut den helt rigtige retning, forliget g r i også på dette område. I øvrigt er det udmærket, at prøver og karakterer i fuldt omfang bevares. Derudover indføres så de føromtalte projektopgaver, der har den frihed i sig, at skolerne netop i de første 3 år kan indføre projektopgaverne frivilligt – jeg understreger: frivilligt.

At vi nu i det nye folkeskoleforlig også strammer 9. klasse-prøven op, så det bliver sværere at få de højere karakterer, er ikke en dårlig idé, tværtimod. Prøven sigter ikke længere kun på den svageste fjerdedel, men på hele elevgruppen, og det er udmærket. Prøverne skal naturligtvis rumme udfordringer for alle eleverne.

[Jan Køpke Christensen]

Jeg var indledningsvis inde på holdopdelingen, som vi stadig opfatter som en form for niveaudeling. Psykologisk set er det nok en fordel at kalde det holdopdeling. Alle elever uanset niveau har naturligvis både nogle stærke og positive sider og nogle svage. Det er godt, at vi indfører denne frihed i op til halvdelen af timerne. Det vil sige, at det også sker i et fag som dansk, hvor det jo som bekendt ikke er tilladt i dag.

Tidligere har der ikke været mulighed for bortvisning af elever. Det sker nu ved, at man kan bortvise elever i 10. klasse til job eller anden undervisning. Dette hilser vi også velkommen.

Et andet aspekt er, at der bliver et friere skolevalg – også et ønske fra Fremskridtspartiet. Dette friere skolevalg er for børn, der bor nær en folkeskole i nabokommunen, og dermed også for børn, der flytter fra én kommune til en anden.

Dernæst er det godt, at man ikke længere kan nedlægge en skole så nemt, som det har været gjort hidtil – endnu et positivt aspekt i forliget.

Størst mulig frihed for den enkelte skole har Fremskridtspartiet altid ønsket, og derfor er vi også positive over for de nye regler om klassens time, der gøres frivillig med klassens tid.

Til slut vil jeg sige, at der er iværksat en stribe tiltag i retning af en ikkesocialisering af skolesystemet – som nogle måske vil kalde en liberalisering – der fører flere og flere områder over til beslutning på den enkelte skole, og det vil især sige skolebestyrelsen. Det gælder f.eks., at der ikke blot kan holdopdeles i op til halvdelen af timerne i de ældste klasser; man har nu også fået mulighed for at dele op efter behov og efter standpunkt i de såkaldte deletimer i de mindre klasser.

At uddannelseskravene med hensyn til pædagogpersonalet nu afskaffes, er den rigtige vej at gå. Vi skal ikke kræve alsidigt uddannet personale, når det ikke er nødvendigt. Praktisk erfaring er ofte af større betydning eller i hvert fald af lige så stor betydning.

Ligeledes afskaffes reglen om maksimalt 22 elever i børnehaveklassen. Og fag må tilbydes på flere klassetrin end angivet i loven. Dette er også positivt.

Jeg skal til sidst endnu en gang på Fremskridtspartiets vegne udtrykke min tilfredshed

med et forlig på folkeskoleområdet, som vi som sagt for første gang er med i. Jeg må naturligvis også erkende, at der er områder, vi ikke er så tilfredse med. Hermed tænker jeg bl.a. på modersmålsundervisningen. Jeg ved godt, at i forhold til det, der oprindeligt var fremlagt, er det en god løsning, der nu er kommet – en bedre i hvert fald. Men vi må nok sige, at vi helst havde set, at modersmålsundervisningen helt var gået ud.

Alle ved, at der ville have været meget, meget større frihed for den enkelte skole, hvis det var vores politik, der var kommet igennem. Men når der står så mange partier bag et forlig som her, vil der altid være noget, man kunne ønske sig på en anden måde. Vi føler absolut, at vi har fået en god behandling under forhandlingerne om folkeskolen og har haft mulighed for at præge forliget i en rigtig retning. Der er alt i alt sket en stor opstramning, og det er ærligt talt efter nogle gode frihedsprincipper, det er sket.

Jeg vil ligesom andre ordførere ikke undlade at takke undervisningsministeren og de andre forligspartiets forhandlere for at have taget hensyn til Fremskridtspartiets holdning. Det har været medvirkende til et godt og sagligt samarbejde under forhandlingerne, og ikke mindst har embedsmændene gjort et stort arbejde for at få dette forlig i hus. Jeg synes, det er en positiv ånd, det er foregået i.

Jeg vil sidst, men ikke mindst, endnu en gang takke undervisningsministeren for dette forlig.

(Kort bemærkning).

Eva Møller (KF):

I lyset af, at samtlige ordførere har fremført – og det vil jeg da meget gerne tilslutte mig – at forhandlingerne har været ført i en saglig tone, vil jeg blot sige til hr. Jan Køpke Christensen, at hvis vi nu skal fortsætte den saglige tone i debatten i dag, synes jeg, det ville være en god idé, at man tog KV-regeringens lovforslag i hånden. Hvis jeg husker ret – jeg er ikke så god til det dér med at huske numre – er det lovforslag nr. L 239 fra sidste samling. Der står i dette lovforslag, at der ønskes to undervisningsmål: Der ønskes undervisning på to niveauer, og der ønskes eksamen på de samme niveauer, for det er efter vores opfattelse rigtigt, at eleverne får mulighed for at gå til eksamen på

[Eva Møller]

samme niveau som det niveau, hvorpå de er undervist.

Det var KV-regeringens lovforslag. Jeg vil gerne medgive, at vi efter førstebehandlingen af dette lovforslag den 12. marts 1992 førte en række forhandlinger. De sidste forhandlinger under KV-regeringen blev ført en uge før alting gik i stå, og da var man ikke færdig med niveaudeling. Da stod der fortsat, at der skulle være niveaudeling i de ældste klasser, og de to daværende regeringspartier var enige om – og vi fremførte det med stor styrke i forhandlingerne – at niveaudeling var et ufravigeligt krav.

Så jeg vil gerne sige, at det har Det Konservative Folkeparti sagt, siden vi startede forhandlingerne, og det fortsætter vi med at sige. Vi har sagt, at for os behøvede man ikke at kalde det niveauer. Hvis man ville kalde det noget andet, var vi åbne over for det. Men der har altså aldrig været et lovforslag, hvor vi har fraveget niveaudelingen. Det vil jeg gerne understrege for saglighedens og den historiske korrektheds skyld.

(Kort bemærkning).

Poul Nødgaard (FP):

Både i sin ordførertale og nu her i den korte bemærkning kører fru Eva Møller frem med de konservative ideer om denne niveaudeling. Vi har diskuteret denne sag til hudløshed, synes jeg.

Nu sagde fru Eva Møller noget, jeg fangede, og det var, at man gerne må kalde det noget andet end niveaudeling, bare det er det samme. Jamen det er lige præcis det, denne lov lægger op til: at man kan lave holdopdelingerne ud fra nogle pædagogiske vurderinger på de enkelte skoler, og at man kører den såkaldte periodeundervisning. Periode 1 går formentlig fra den 12. august – hvis det er skoleårets begyndelse – og så 3-4 måneder frem. Her foretager lærerne, skolebestyrelsen, og hvem der ellers er inddraget i det, en præcis inddeling af de hold, der skal være på den pågældende skole, i nogle tilfælde svarende til det nuværende niveaudelingssystem i de store klasser. Nu er fordel den, at man kan lave holdopdelinger mange andre steder end i de store klasser.

Det, jeg synes er helt fantastisk, er, at der gives kæmpfrihed til efter den første periode at lave en ny opdeling, hvis det viser sig, at den første opdeling, man lavede, ikke helt præcist

svarede til det, man havde forventet sig pædagogisk set. Det må da være en lykke for børnene på vore skoler, at de kan blive opdelt i nogle nye hold, hvis en periode viser, at det ikke gik så godt.

Derfor synes jeg, at jeg må appellere her fra Folketingets talerstol til Det Konservative Folkeparti, om vi dog ikke kunne finde en løsning, der gjorde, at også Det Konservative Folkeparti kunne finde forståelse for denne lov, der har så bred opbakning her i Tinget.

(Kort bemærkning).

Else Marie Mortensen (S):

Jeg skal ikke blande mig i den disput, der udspiller sig lige nu, bare lige anholde anvendelsen af et enkelt begreb fra fru Eva Møllers side.

Jeg har deltaget med meget stor fornøjelse og glæde i DEO's – altså Danmarks Elevorganisations – kongres, hvor vi havde en levende og spændende debat med skolernes elever. Også jeg kom med en fortealelse på kongressen: Jeg kom også til at omtale folkeskolens afgangsprøve som en eksamen, og så mindede de unge mennesker mig om, at vi faktisk havde haft adskillige folkeskolereformer, og at det var længe siden, man overhovedet var gået til eksamen i folkeskolen. Det er nemlig sådan, at man ikke kan dumpe. Derfor er det en afgangsprøve og ikke en eksamen, vil jeg sige til fru Eva Møller.

(Kort bemærkning).

Eva Møller (KF):

Det sidste er jeg naturligvis helt klar over, og jeg beklager fortealelsen. Der stod også i det tidligere lovforslag, at der skulle være prøver på to niveauer, svarende til den undervisning, som eleverne havde modtaget.

Jeg vil gerne sige til hr. Poul Nødgaard, at for os er det ikke det samme, som at eleverne selv kan vælge. Det kunne de også efter KV-regeringens lovforslag. Der var frihed for eleverne til at vælge, hvilket hold de ville gå på, og de valgte sig ind på et hold for et helt år. Jeg føler mig overbevist om, at nøjagtig som det er i dag, kunne eleverne naturligvis vælge om, hvis de havde lyst til at vælge om. Der står jo ikke nogen og holder på dem og siger: Nu har du valgt det hold; her skal du blive. Hvis ele-

[Eva Møller]

ven føler, at et andet hold giver bedre udfordringer, kan han/hun naturligvis vælge om.

I det nye forslag er det lærerne, der kommer og siger: Du skal gå på det hold, og du skal gå på det hold, og du skal gå på det hold. Det er nemlig faglige og pædagogiske målsætninger, der dikterer holddannelsen. Så det er altså en sortering fra lærerens side og ikke en opfyldelse af elevernes frie ønsker om, hvor de vil gå. Og så vil jeg understrege, at man kan gøre det i perioder af skoleåret og ikke hele skoleåret igennem.

En gang imellem er det måske klogt i politik såvel som i livet udenfor at holde fast ved de samme målsætninger lidt længere end bare en eftermiddag.

(Kort bemærkning).

Jan Køpke Christensen (FP):

Jeg har ligesom det andet medlem af Fremskridtspartiet, hr. Poul Nødgaard, også et håb om at få alle partierne med bag folkets skole. Jeg synes, det er yderst vigtigt, at vi netop på dette område kan vise fælles fodslag.

Det, der nu får mig herop, er fru Eva Møllers bemærkninger om, at den gamle ordning med niveaudelingen er et ufravigeligt krav. Jeg er klar over, at fru Eva Møller sådan set er ligeglad med, hvad man kalder det, bare det er principperne fra den gamle niveaudeling, der bliver ført igennem. Det gør mig sådan set meget ked af det, for jeg forstår også på medierne, at hr. Henning Dyremose har udtalt, at man stadig væk, til det sidste, prøver at komme med i dette forlig – mod at få nogle indrømmelser.

Jeg vil spørge fru Eva Møller, om det virkelig er rigtigt, hvad jeg har hørt her for lidt siden: at det stadig væk skulle være et ufravigeligt krav fra Det Konservative Folkeparti at få det her igennem, for det giver mig måske søvnløse nætter. Jeg synes, det er yderst vigtigt, at alle partier står bag dette forlig – absolut også Det Konservative Folkeparti – for at få den bedst mulige skole fremover.

(Kort bemærkning).

Poul Nødgaard (FP):

Det er jo 17 år siden, vi vedtog den forrige folkeskolelov, og hvis vi går længere tilbage, er der igen 17 år. Det er meget sjovt: Med ca. 17 års mellemrum får Danmark tilsyneladende en ny folkeskolelov.

Det får mig til at spørge Det Konservative Folkeparti, om man ikke også dér føler, at tiden absolut ikke står stille, at vi hele tiden må følge med i den udvikling, der er på forskellige områder.

Jeg savner stadig væk et præcist og konkret og kontant svar på: Hvad er det, man ikke kan gøre efter den nye lov, som man kan gøre efter den, der eksisterer nu? Jeg kan ikke forstå de svar, jeg har fået indtil nu, for reelt får samtlige danske skoler, når denne lov er vedtaget og kommer til at fungere fra den 1. august 1994, på en lang række områder – jeg siger: en lang række områder – også det område, vi her taler om, meget, meget større mulighed for at handle frit og ud fra nogle pædagogiske synspunkter.

Fru Eva Møller siger, at eleverne ikke bliver taget med på råd. Det nægter jeg at tro på. Når skolerne skal foretage disse vurderinger, sker det selvfølgelig ud fra et pædagogisk synspunkt, men det er da klart, at man gør det ud fra hensynet til barnets ve og vel. Jeg ville da gerne se den lærer, der ville modarbejde, at eleverne kom til at befinde sig så godt som muligt i skolen. Det må være helt naturligt, at de lærere, der er ansat på de forskellige skoler, lægger hele deres liv og sjæl i, at eleverne kommer til at falde godt til. Jeg vil tro, at man i nogle tilfælde vil tale med eleverne ved nogle konsultationer og spørge: Var det ikke noget for dig at komme over på det og det hold og sådan og sådan og sådan?

Sådan forestiller jeg mig at det kommer til at foregå, for skolen er jo en arbejdsplads nøjagtigt som her i Folketinget og ude i det pulveriserende liv: Man taler om tingene og samarbejder og finder ud af det, der gør, at hverdagen bliver den bedst mulige.

Så min appel til Det Konservative Folkeparti går stadig væk ud på, at vi finder en løsning på det her, således at denne sag kan bakkes op af hele Folketinget.

(Kort bemærkning).

Eva Møller (KF):

Jeg skal sige til hr. Jan Køpke Christensen, at det, jeg håbede at sige sidste gang og troede at sige – nu er det jo sådan med de korte bemærkninger, at man gør det lidt spontant – var, at Det Konservative Folkeparti hele tiden under forhandlingerne havde sagt, at det var et

[Eva Møller]

ufravigeligt krav, at vi fik niveaudeling. Jeg mener, at det var det, jeg sagde.

Jeg vil gerne tilføje, at vi er enige i, at det ville være formålstjenligt og dejligt for Danmarks folkeskoler, hvis samtlige partier kunne stå bag loven, men det betyder så også, at samtlige partier må føle, at den lov, der bliver vedtaget, er en tilstrækkelig stor forbedring i forhold til gældende folkeskolelov.

Den gældende folkeskolelov er ikke Det Konservative Folkepartis yndlingsret, vi stemte ikke for den, og den lov, der kommer nu – hvis lovforslaget ellers vedtages – vil jeg såmænd gerne tro – sådan læser jeg den – er bedre end den eksisterende, men set med vore øjne er den ikke god nok med hensyn til eleverne, og det, der er det afgørende, er spørgsmålet om niveaudeling.

Jeg sagde i min ordførertale i første omgang – og dér brugte jeg manuskript, så det ved jeg – at man ikke engang ville give Det Konservative Folkeparti den lille mulighed, der lå i dog at lade landets skolebestyrelser beslutte sig for, om de ville anvende en deling som den, vi kender i dag, eller de ikke ville. Så derfor mener jeg altså, at der er ændringer på vej.

Jeg vil sige til hr. Poul Nødgaard, at når jeg brugte bemærkningerne om at lade eleverne vælge frit, så er det, fordi Det Konservative Folkeparti – ikke i dag og ikke nu og her i denne debat, men i andre sammenhænge – ustandselig har hørt, at det, vi talte om, var en sorteringsskole.

Det var derfor, jeg understregede, at det, der lå i KV-regeringens forslag, var, at eleverne frit kunne vælge, hvor de ville gå hen, og når eleverne frit vælger, hvor de vil gå hen, kan man vel på ingen måde tale om, at det er en sorteringsskole. Det var derfor, jeg med vilje valgte det udtryk, at eleverne frit kunne bestemme.

I det forslag, der ligger her, skal der altså ud fra nogle faglige og pædagogiske vurderinger dannes hold, og jeg håber og tror da, at eleverne kommer med på råd, men man kan ikke lave faste hold hele året igennem, og det er vores store ønske, at man må bruge det, hvis man ønsker det.

(Kort bemærkning).

Jan Køpke Christensen (FP):

Blot den korte bemærkning, at jeg er glad for de bemærkninger, der nu kom fra Det Konservative Folkeparti.

Jeg er ganske enig i – det er klart, når vi er med i forliget – at den folkeskolelov, der nu er til behandling her, er noget bedre end den eksisterende. Men den er ikke god nok. Det tror jeg faktisk de fleste forligspartier godt kan skrive under på. Ud fra, hvad vi hver især ville foretrække, hvis vi selv skulle lave en folkeskolelov, er den altså ikke god nok, men sådan er det, når man laver forlig, særlig på det her område. Der er så mange synspunkter at tage hensyn til.

Jeg synes altså, det var nogle positive meldinger, der kom fra Det Konservative Folkeparti om, at der ingen ultimative krav er fra Det Konservative Folkeparti med hensyn til at komme med i forliget. Og det synes jeg er positivt.

Jens Jørgensen (KF):

Et par bemærkninger til hr. Poul Nødgaard i forlængelse af fru Eva Møllers svar – det er i virkeligheden kun et supplement.

Hr. Poul Nødgaard siger, at han ikke forstår forskellen mellem hold og niveauer. Som det er i dag, kan man i hele forløbet, altså de tre år eksempelvis, i fire fag vælge et grundkursus eller et udvidet kursus. Nogle elever oplever, at vælger de et grundkursus, så snakker de friere, for dér er de dygtigere væk – og omvendt. Det har noget at gøre med kvalitet, og det har noget at gøre med, at de enkelte elever selv skal kunne vælge.

Holddannelser fører principielt, som vores ordfører har sagt det så klart, til, at man skal nå det samme faglige mål. Derfor bliver det aldrig det samme som niveaudeling.

Og når lovforslaget opererer med, at man principielt skal kunne danne hold på tværs af klasser og i alle fag, så støder denne drøm mod virkelighedens mur, for det forudsætter, at man i 7., 8., 9. og 10. klasse, og også hvis man går længere tilbage, har præcis det samme skema i 7 a, 7 b, 7 c og 7 d eller tilsvarende klasser, for at man overhovedet, når man har tid og lyst til det, kan lave disse hold på tværs af klasserne.

Dertil kommer, at skal man endelig kunne lave disse mange forskellige hold, så betyder det, at kommunerne i virkeligheden skal have en åben kasse stående, således at når lærerne siger: Vi vil gerne have de elever på det hold og de elever på det hold, og nu laver vi lige et

[Jens Jørgensen]

2-måneders-hold og et 4-måneders-hold osv. – så skal de også kunne få det. Derfor er det ikke realistisk.

Det, der er vores mål, er, at eleverne skal have retten til at vælge forskellige niveauer i disse fire fag. Der bliver aldrig tale om, at niveau og hold er det samme. Det er en misforståelse af begreberne, og det er derfor, vi står så fast på de grundsynspunkter, som vores ordfører har markeret så tydeligt.

Jette Pors (CD):

Det har været et langt, sejt træk med op- og nedture, lange diskussioner, megen læsning og utallige samtaler med fagfolk, lægfolk og politiske kolleger.

Men det har været besværet værd. Ingen kan vel fortænke mig i at være glad i dag. Det eneste, der kan gøre min glæde større, er en melding fra De Konservative om, at de også går med i forliget.

Jeg siger det såmænd ikke for at provokere, men fordi det er mit indtryk, at substansen i lovforslaget ikke læses så meget forskelligt i mit eget parti og hos De Konservative. Jeg kan selvfølgelig tage fejl, men ingen kan i hvert fald forhindre mig i til stadighed at håbe.

Jeg vil gerne på CD's vegne både den forhenværende og den nuværende undervisningsminister til lykke. De har, set med mine øjne, begge en del af æren for forslaget, som trods sine små trykfejl danner grundlag for en forligsaftale.

Det, der glæder os mest i CD, er den kursændring, der nu lægges op til i og med, at der skal tages udgangspunkt i elevernes individuelle behov – det, vi indbyrdes kalder undervisningsdifferentiering – men også ud fra en erkendelse af, at børn har en naturlig trang til fordybelse og koncentration, uanset om vi herinde kalder det for leg eller alvor, indlæring eller trivsel eller noget helt tredje. Det er, når alt kommer til alt, en blanding af det hele.

Den kursændring, som lovforslaget er udtryk for, er i pagt med tiden. Den bygger på både indvundne erfaringer og spændende nye tiltag. Lad mig nævne nogle få: Skolebiblioteket får en længe ønsket central placering i skolerne hverdag. Timetallet hæves og bliver mere tidssvarende. Tidligere sprogstart. Projektopgaven skal afprøves i virkelighedens verden. Og jeg kunne nævne flere ting.

Men noget af det, som CD ikke har ønsket at pille ved, er blevet bevaret. Her tænker jeg på lærernes ret til metodefrihed.

Vi har i mit parti gjort os mange overvejelser om den tværfaglige undervisning, som vi klart opfatter som en metode, og som vi accepterer som et kosttilskud til den fagopdelte undervisning. Derfor er vi også glade for, at vi fik fastholdt den fagopdelte skole som det væsentlige princip. Og det er vist et ønske, vi deler med andre partier, kan jeg forstå.

Men vi erkender, at tværfaglig undervisning er kommet for at blive, og så er det jo også naturligt, at den metode får et seriøst præg, hvad en projektopgave nu engang kan give den.

Vi havde gerne set, at projektopgaven var blevet obligatorisk. Men vi kan sagtens leve med, at den er gjort frivillig i en 3-års-periode. Det giver lærerne tid til at vænne sig til tanken. Og når ministeren om 3 år fremlægger den lovede redegørelse her i Tinget, har vi et erfaringsgrundlag at arbejde videre på.

Netop dette med at få opbygget et bredt erfaringsgrundlag var CD's argument for at ønske projektopgaven lagt uden for den eksisterende prøveperiode. Det har skabt glæde hos nogle og fortrydelse hos andre. CD's holdning er den, at vi gerne ser nye opgaver inddraget, men før vi ophøjer dem til afløser for den nuværende fagopdelte prøveform, vil vi gerne have flere erfaringer at bygge på.

Med hensyn til holddannelserne fremgår det af lovforslaget, at det godt kan lade sig gøre at danne hold på op til et år ad gangen – blot er automatikken pillet ud forstået på den måde, at lærerens bevægelsesfrihed i valg af metode er udvidet til også at omfatte en ret til opbrydning af en uhensigtsmæssigt sammensat holddeling.

Lærerens frihed til at handle fornuftigt for den enkelte elev i en given situation er blevet forbedret. Lærerens ansvar er dermed også blevet større, men det har jeg det ganske godt med, for jeg har fuld tiltro til, at frihed såvel som ansvar ligger bedst placeret hos den professionelle. Det er trods alt læreren, der er tættest på den aktuelle undervisningssituation, og det bør respekteres. Det er vist også et ønske, jeg deler med de fleste andre partier, om ikke alle, og det er for mig at se en af hovedårsagerne til, at vi har kunnet finde sammen – med

[Jette Pors]

alle de forskellige indfaldsvinkler, vi har i partierne.

Jeg skal ikke fortabe mig i lovforslagets mange detaljer og gentage, hvad der allerede er blevet sagt, men bare nævne, at vi selvfølgelig også er indstillet på, at forliget kommer til at koste penge ikke mindst til den nødvendige efteruddannelse af lærere, og at vi også er parat til at tage et medansvar for at finde penge, ligesom vi håber på en snarlig aftale med kommunerne. Det siger sig selv.

Jeg glæder mig over, at syv partier har fået talt sig tættere sammen om folkeskolen, og så vil jeg gerne slutte med den sætning, jeg har glædet mig allermost til at sige, selv om jeg i perioder har frygtet ikke at komme til det. Med særlig varme i stemmen skal jeg på CD's vegne oplyse, hvad de fleste allerede ved:

Vi kan tilslutte os lovforslaget.

Dorit Myltoft (RV):

Det Radikale Venstre har store forventninger til dette forslag til lov om folkeskolen, som for os at se bebuder en egentlig folkeskolereform. Loven er på én gang en justering i forhold til den faktiske hverdag på skolerne, samtidig med at den indeholder fremadrettede perspektiver for en fortsat videreudvikling helt i tradition med tidligere skolelove med den vekselvirkning, der er mellem livet på skolerne og lovgivningen.

Dette lovforslag fastslår, at folkeskolen til enhver tid skal være en skole for alle børn. Alle børn har ret til at blive mødt med respekt for deres menneskeværd og deres ret til at være her. Alle børn er nysgerrige og lærevillige. Tydeligst viser det sig måske i de første leveår, men for dem alle fortsætter det heldigvis, hvis de bliver mødt med udfordringer og forventninger afpasset deres forudsætninger.

Det er uanstændigt, hvis børn forlader folkeskolen med ar på sjælen og mangel på selvspekt og selvtillid. Dette grundsyn gennemsyner hele loven, tydeligt i formålsparagraffen og måske tydeligst i § 18 om undervisningens tilrettelæggelse, der i alle fag skal leve op til folkeskolens formål og varieres, så den svarer til den enkelte elevs behov og forudsætninger, og undervisningen skal rumme udfordringer til alle elever. Der er tale om en skole, der stiller krav til både elever, lærere og forældre, men det er krav, der ansporer til engagement og lærelyst.

De fleste har erfaret, at det er hårdt arbejde og undertiden surt slid at lære nye ting, men til gengæld er det livsaligt, når indlæringen lykkes. Alle børn skal have chancen for at opleve, at noget lykkes, og at skolegangen ikke er én lang kedsommelighed eller nederlag på nederlag.

Fra formålsparagraffen vil jeg også gerne fremhæve begreberne dansk kultur og menneskets samspil med naturen. Med H. C. Andersen synger vi om Danmark, at dér har vi rod, dér har vi hjemme, derfra vor verden går. Indbegrebet af dansk kultur er de love og regler, vaner og traditioner, hvorigennem vi tager hånd om hinanden og viser vores medansvar for hinandens livsvilkår. Og det er den væsentlige pointe, at med den højere og højere grad af internationalisering, vi oplever, er forståelse af dansk kultur forudsætningen for udsyn, mellemfolkelig forståelse og respekt for jordkloden i al dens mangfoldighed. Derfra vor verden går.

Når menneskets samspil med naturen også er nævnt i formålsparagraffen, er det i god overensstemmelse med Brundtlandrapportens anvisninger og den nylig vedtagne Riokonvention. Folkeskolen hverken kan eller skal løse verdens økologiske problemer, det er vi voksnes ansvar, men i folkeskolens formålsparagraf formuleres de værdinormer, vi er fælles om at vedkende os i det danske samfund. Sådan har det været med de forskellige love lige siden 1937, da Jørgen Jørgensen fik formuleret et egentligt skolesyn. Det er en god tradition at fastholde.

Det skal ikke være nogen hemmelighed, at Det Radikale Venstre gerne havde set, at der blev indført mulighed for andre prøveformer som alternativ til de eksisterende prøver, og at tal karaktererne helt forsvandt, hvad fru Eva Møller også mindede om.

Når det er sagt, er vi meget tilfredse med den idé, der opstod i forhandlingsforløbet partierne imellem, nemlig den at indføre en projektopgave. Denne idé er også blevet vel modtaget, kan man læse af høringssvarene. Det har været nævnt, om det ikke var lang tid at tage ud af undervisningstiden for at bruge den til en projektopgave. Men pointen er just, at arbejdet med opgaven er behård indlæring i noget af det mest fundamentale, der stilles krav om at kunne, nemlig anskue problemstillinger fra

[Dorit Myltoft]

forskellige synsvinkler og anvende allerede indlærte kundskaber – og vel at mærke kunne give det en fremstilling, som er forståelig for andre mennesker. Det er et undervisningsforløb, hvor alle uanset forudsætninger har en chance for at finde ud af, hvad de har lært i skoleforløbet, og bruge dette konstruktivt til at løse en opgave, hvor der er og skal være udfordringer til alle elever.

Med lovforslaget slås det fast, at klassen er, om jeg så må sige, børnenes basis. Det er inden for klassens rammer, undervisningen tilrettelægges, det er her, eleverne trænes i at omgås hinanden, tage vare på hinanden og udvikle sig sammen i kraft af hinandens forskelligheder og forskellige forudsætninger. Derfor har et af nøgleordene, undervisningsdifferentiering, bestemt ikke været noget ukendt fænomen i den danske folkeskole gennem de sidste mange år, men nu pointeres det som en pædagogisk nødvendighed.

Derudover gives der mulighed for forskellige former for holddannelse i folkeskolens ældste klasser. Hermed er der skabt forudsætninger for at organisere undervisningstilbud, som enkeltelever og grupper af elever måtte have gavn af. Det er en god mulighed for at supplere undervisningen efter de forskelle i elevforudsætninger, som findes inden for den enkelte klasse.

Uden at jeg i øvrigt skal forsøge at genoptage dagens tidligere debat, vil jeg dog stilfærdigt minde om, at erfaringerne med den nuværende niveaudeling ikke er entydigt gode, snarere tværtimod.

Tværfaglighed og undervisningsdifferentiering, klassen som basis og fleksible holddannelse bliver dog først til egentlige pædagogiske nyskabelser, når de kombineres med lovforslagets bestemmelser om, at der som en integreret del af undervisningen på alle klassetrin løbende skal foretages en intern evaluering. Ud over elevernes faglige viden og færdigheder kan der f.eks. indgå arbejdsvaner, evnen til at arbejde selvstændigt, evnen til at arbejde sammen med andre, overholdelse af indgåede aftaler og elevens evne til at forvalte sine ansvarsområder – ud fra en tankegang om, at ansvarsfølelse udvikles ved at have ansvar. Den løbende interne evaluering skal også ses som et naturligt ønske hos alle mennesker om at få respons på, hvor man står.

Klasselærerprincippet, som er enestående på det pædagogiske verdenskort, lovfæstes, idet der i lovforslaget står, at klasselæreren skal samarbejde med eleverne om løsning af særlige opgaver i forhold til klassen, og at klasselærerens fag tillægges en ekstra ugentlig time til varetagelse af denne opgave. Selv om det ikke var blevet indført, er klasselærerprincippet så grundfæstet i dansk folkeskoleforståelse, at det såmænd ville have fortsat under alle omstændigheder, men jeg finder det meget positivt og betragter det som en anerkendelse af klasselærerens særlige funktion, at det nu er med.

Skolebiblioteket er og bliver også fremover en særdeles vigtig del af skolens virksomhed. Dets funktion bliver ikke kun at varetage de traditionelle biblioteksopgaver med udlån af bøger etc., men i høj grad at inddrage anvendelsen af den nye informationsteknologi. Når man påtænker, at vort samfund i visse kredse er døbt informationssamfundet, vil jeg som bilde sige, at skolebibliotekerne fremover kan ses som hjertet med pulsslæg og kredsløb i skolens liv som videns- og kulturformidlingsinstitution. I det billede bliver skolebibliotekaren en nøgleperson.

Sluttelig vil jeg fremhæve, at vi fra Det Radikale Venstres side er meget glade for, at ideerne om skolen som kulturcenter er kommet med i lovforslaget. Det bliver spændende at følge, hvordan de forskellige skoler vil udnytte og videreudvikle de muligheder, som var med i 7-punkts-programmet. Jeg forudser, at lovforslaget på dette punkt kan anspore skolernes græsrodsarbejde, og mon ikke netop dette felt vil give anledning til at lovfæste reformer, når folkeskoleloven om en årrække igen skal justeres?

Jeg har i min ordførertale forholdt mig til det overordnede. Det betyder ikke, at vi ikke står bag de øvrige ændringer i forslaget. Af udeståender – og bestemt ikke glemt – er hele spørgsmålet om lærernes efteruddannelse et særdeles væsentligt område, der efterfølgende vil blive taget op.

Det Radikale Venstre anbefaler lovforslaget til hurtig behandling i udvalget.

Lysholm Christensen (KRF):

Jeg skal på vegne af Kristeligt Folkeparti holde følgende ordførertale:

[Lysholm Christensen]

At gennemføre en indholdsreform for folkeskolen er en ganske stor og omfattende opgave, og det har også været tilfældet denne gang. Først har vi haft fire års udviklingsarbejde med stor bredde, mange aktive lærere og mange engagerede i øvrigt med hensyn til de midler, vi afsatte til formålet. Dernæst har der været evaluering af udviklingsarbejdet og udgivelse af rapporter i hyldemetervis. Der har været konferencer og møder i massevis, og forældre- og lærerkredse har også været aktive på forskellige måde.

Selve lovteksten er blevet til efter tålmodigt og dygtigt arbejde af embedsmænd i ministeriet, og der er formentlig ikke nogen, der har check på, hvor mange ordførermøder der har været, og hvor mange notater og bilag der er fabrikeret. Ret høje talværdier og hele alfabetet har været i brug for at nummerere de mange bilag.

Der er grund til at takke alle involverede, ikke mindst ministeriets embedsmandsapparat og de to ministre, som har været involveret i tilblivelsen af dette lovforslag.

Fra Kristeligt Folkepartis side mener vi, at det foreliggende lovforslag er et godt grundlag og en god ramme for undervisningen af eleverne i folkeskolen i årene fremover. Det er en indholdsreform, som tager højde for de udfordringer og krav, vor tid stiller til skolen og de kommende medborgere.

Vi er godt tilfredse med, at fagene er fastholdt, samtidig med at arbejdet med tværgående emner indgår med større vægt. At afskaffe fagene har ikke været vores politik. Vi mener, der vil blive problemer med både struktur og faglighed, hvis man gør det. Her er der fundet et godt kompromis, hvor fagene kan bestå, og samtidig kan der en væsentlig del af tiden arbejdes med tværgående emner, og det er godt.

Projektopgaven er en væsentlig nyskabelse. Vi er godt tilfredse med, at projektopgaven ikke bliver prøven, altså afløser for de nuværende prøver. Vi mener ikke, der er tilstrækkelig basis i resultaterne fra udviklingsarbejdet for, at man kan kaste sig ud i et helt nyt prøvesystem, og det har man heller ikke gjort. Men det er fint, at vi nu får det ind som et nyt system, der kan prøves af, og det bliver spændende at se de erfaringer, der kan indhøstes, både med projektopgaven og den frie opgave over et selvvalgt emne, som kommer til at ligge på 9. og 10. klassetrin, hvis eleverne vil det.

På et tidspunkt var jeg personlig noget bekymret ved, om indførelsen af en projektprøve ville give en del tomgang i systemet dér i marts-april måned, hvor den skal finde sted, men det har i lovteksten fundet en fornuftig form, idet opgaven indgår i et undervisningsforløb, og det er vi tilfredse med.

Enhedsskolen er bevaret – eller lovfæstet, om man vil – og det er godt. Og så beskriver man tydeligt, at man skal til at differentiere undervisningen, hvad dygtige lærere i øvrigt altid har gjort. At det nu skrives så tydeligt i loven, er ganske udmærket. Så må vi håbe, det bliver fulgt op af kurser og fremstilling af materiale, som kan hjælpe lærerne til at løse denne store pædagogiske opgave.

Reglerne for deling f.eks. på tværs af klasser og i klasserne kan vi tilslutte os. Det skal ske, hvor det er praktisk og pædagogisk begrundet. Det er vigtigt, at alle elever får de udfordringer, de skal have i forhold til deres evner og muligheder.

Jeg vil også nævne det nye fag natur og teknik. Det er godt, at dette område bliver styrket. Det er der behov for. Der er også en styrkelse af fremmedsprogsundervisningen, og jeg vil også nævne det nye samfundsfag i 9. klasse som noget godt og positivt.

Vi noterer også med tilfredshed, at emneområdet medier er beskrevet som noget vigtigt, der skal indgå med styrke i skolens undervisning. Jeg tror, det er rigtigt, at det på den måde er kommet ind ikke som et selvstændigt emne, men som noget, der skal indgå i skolens undervisning med styrke, for vi udsættes jo for massiv påvirkning gennem massemediernes. Det er stærkt holdningsdannende og påvirkende, og derfor er det vigtigt, at eleverne lærer at forholde sig til dette stærke medie.

Også det nye obligatoriske emne familiekundskab hilser vi meget velkommen i skolen. Der er så sandelig brug for at styrke de grundlæggende værdier, der er centrale for familien som fundament i samfundet. Måske var det mere nødvendigt at undervise forældrene i dette her. Det er dem, der måske svigter på visse områder, men så kan vi se frem til, at eleverne engang bliver forældre.

Skolens formålsparagraf skal også have et par ord med på vejen. De få ændringer i paragraffen er til det bedre. Der var visse begreber, som trængte til en korrektion. Medansvar, vir-

[Lysholm Christensen]

kelyst og fordybelse sammen med begrebet ligeværd er gode og centrale overskrifter for folkeskolen, men vi savner et begreb i formålsparagraffen.

Specielt i en tid som vor, præget af værdipluralisme, rodløshed og forvirring, er der behov for en skole, som værdimæssigt står fast forankret. Vi noterer os bemærkningerne, hvor der overført fra den tidligere ministers forslag står, at skolen skal gøre eleverne fortrolige med dansk kultur, herunder kristendom. Vi synes, det er udmærket, at det fortsat står der, men som jeg sagde ved førstebehandlingen af lovforslaget for et år siden, havde vi meget gerne set denne passus indføjet i selve paragraffen i lovteksten. Det ligner en uforståelig blufærdighed, at Folketingets partier ikke tydeligere vil vedkende sig det kulturgrundlag og de værdier, som på så afgørende vis er indvævet i vores dagligdag i Danmark.

I debatten om dette emne er vort anliggende blevet misforstået også af fremtrædende medlemmer af dette høje Ting. Man har påstået, at vi ønskede en forkyndende skole. Det er ikke det, der står i bemærkningerne, og det er heller ikke det, vi har udtrykt. Den pluralistiske skole, som vi har haft siden 1975, har ikke været nogen lykke på dette værdimæssige område. Derfor har vi fundet det vigtigt at skabe en tilknytning til de kristne værdier som et led i vores kulturgrundlag, men ikke som forkyndelse. Vi beklager stærkt, at det ikke er kommet med i selve lovteksten, men glæder os over, at det står i bemærkningerne.

Derimod er vi tilfredse med, at faget kristendomskundskab er fastholdt med både betegnelse, omfang og formål. Vi trøster os ved, at der er mere realpolitik og pædagogisk konsekvens i det, end der er i formålsparagraffen.

Det ville være smukt, om hele Folketinget kunne stå bag folkeskolens indholdsreform. Det vil vise sig, om det lykkes. Kristeligt Folkparti vil medvirke konstruktivt i udvalgsarbejdet og til lovens gennemførelse. Dog skal jeg meddele, at fru Merethe Due Jensen vil undlade at stemme til lovforslaget i den foreliggende form.

Bertel Haarder (V):

Jeg har i en række indlæg i dagspressen i dag begrundet min glæde over det forlig, som vi her har til første behandling. Jeg skal ikke

gentage den lange liste over forbedringer, men blot sige, at for mig at se rummer forliget en række faglige opstramninger og en stribe liberaliseringer, som efter min mening må kunne sikre, at den ramme, vi nu vedtager for den danske folkeskole, kan holde længere end de 20 år, som skolelove plejer at holde.

Jeg var selvfølgelig lidt nervøs for, hvordan det ville blive udlagt af de forskellige ordførere i dag, for der er jo mange vidt forskellige partier med i forliget, så jeg satte mig klar med blyant og papir – rede til at springe op med korte bemærkninger, så snart der kom en udlægning, der ikke passede mig. Det er ikke tilfældigt, at jeg først tager ordet nu, men der blev ikke rigtig lejlighed til at fare i flæsket på nogen, for jeg synes, alle har været utrolig loyale over for det, vi har aftalt.

Selvfølgelig kan man sige tingene på flere måder, men jeg vil godt begynde med at sige tak til alle ordførerne – og jeg er sikker på, at ministeren vil holde sig på den samme dydens vej – for den måde, hvorpå dette er blevet omtalt i dag og også i medierne i den forløbne tid. Jeg tror, det hænger sammen med den lange proces, vi har været igennem. Vi ved, hvad det er, der eventuelt kunne skabe problemer for andre, og et forlig er kun noget værd, hvis alle deltagerne føler sig godt tilpas i det. Ellers kan man få megen sorg af det.

Fru Else Marie Mortensen kom til at sige det, som om den udelte skole var noget nyt, men det ved jeg godt hun ikke mente. Jeg vil bare godt præcisere, at den udelte skole blev indført i 1975. Det stod udtrykkelig i fremsættelsestalen og i bemærkningerne, og der står i Folketingets forhandlinger om lovforslaget, at 1975-loven indførte den udelte skole. Den tekniske betegnelse for det, vi har haft i 20 år, er den udelte skole.

Nu ændrer vi måden, hvorpå man i de ældste klasser kan tilpasse undervisningen efter elevernes desværre vidt forskellige behov, men det bliver ikke sådan, som man kunne forstå på fru Eva Møller, at der nu nærmest sker en afskaffelse af niveaudelingen. Vi kalder det noget andet, og det er meget velbegrunder, men der er ingen tvivl om, at det, det drejer sig om, er, at hvis nogle af eleverne er meget dårlige til engelsk og andre er kommet meget langt, kan man undervise dem hver for sig for derved at tage hensyn til dem. Så lærer de alle sammen mest muligt.

[Bertel Haarder]

Det kaldte man tidligere niveaudeling. Nu kalder vi det holddeling, fordi det rummer meget mere, og fordi vi har brug for en samlende betegnelse, som også kan beskrive alle de mellemformer, der nu lukkes op for. Tidligere var det jo meget stift, da man højtideligt i kommunalbestyrelse og skolebestyrelse skulle beslutte, om der skulle være niveaudeling på et klassetrin eller ej, og det vil sige, at man skulle beslutte, om man ville have niveaudeling eller ingenting.

Her lukkes der op for en stribe mellemformer, og måske ender det med at blive det mest interessante resultat af nyordningen, at man får disse mellemformer, som i øvrigt praktiseres på mange skoler i dag, selv om det er ulovligt. Det kan jeg vel godt røbe her, hvor vi er ved at ændre loven.

Fru Eva Møller var bekymret over det tværfaglige. Der åbnes for tværfaglighed, forhindringerne for det fjernes, men der skabes ingen forpligtelser, ud over at læreren naturligvis for at sikre eleverne det maksimale udbytte skal sørge for, at det enkelte fag ikke bare bliver noget, der fyldes i en krukke, som fru Hanne Thanning Jacobsen siger, men bliver noget, der bliver brugt.

Livet er jo ikke opdelt i fag. Selv jeg, der ikke er nogen ynder af tværfaglig undervisning som princip, fordi jeg synes, det dyrkes som en kæphest, kan da godt se, at formålet med fagene er at blive brugt i samvirken med andre fag. Det er kun godt, at det nu i højere grad kan finde sted i skolen, hvis det blot ikke bliver en dille, og hvis vi blot ikke får alt for mange ypperstepræster til at rende rundt og lade, som om det er vejen til saligheden at gøre alle ting tværfagligt.

Det er den tendens, jeg har reageret imod i de forløbne år. Jeg synes ikke, vi med denne lov på nogen måde foretager knæfald for disse ypperstepræster. Tværtimod må de nu sørge for at bevise i praksis, at det duer til noget. Der er intet, der bliver trukket ned over hovedet på nogen.

Hvis man endelig skal se på, hvad der helt konkret sker med hensyn til faglighed kontra tværfaglighed, er der en ændring vedrørende samtidsorientering, som bliver til samfundsfag. Her sker der en ægte faglig opstramning, idet samtidsorientering er det eneste fag, hvor der er obligatorisk tværfaglighed. Det er ikke ble-

vet nogen succes. Nu afskaffer vi det og erstatter det med et fag med en tydelig faglig identitet.

Hvis man endelig skal pege på noget konkret, tager vi altså et skridt i retning af det faglige på et meget vigtigt felt, og jeg synes, det er værd at betale den pris, at samfundsfag i 9. klasse så må rumme den moderne politiske litteratur og det egentlige historiefag slutte i 8. klasse. Jeg tror, det alt i alt er en kolossal forbedring.

Fru Eva Møller har ret i, at når man ser på Venstres og De Konservatives ønskeseddel, som bl.a. kunne aflæses af det lovforslag, vi fremsatte for et år siden, er alle ønsker ikke blevet opfyldt. Da vi selv sad i regering, var vi ikke vant til, at alle ønsker blev opfyldt, og det bliver de heller ikke nu, hvor vi er i opposition. Men jeg er meget glad for, at fru Eva Møller erkender; at selv for hende er det foreliggende lovforslag bedre end den gældende lov. Det synes jeg er meget vigtigt, for det sætter trods alt den uenighed, der måtte være tilbage, i det rette perspektiv.

Venstre og De Konservative er altså enige om, at dette er en forbedring. Det Konservative Folkeparti ville gerne have haft endnu flere forbedringer. Det er dér, uenigheden ligger, og den er vel ikke større, end at ministeren med nogle gode svar til udvalget vil kunne overbevise De Konservative tvivlere om, at forbedringen set fra deres synspunkt alligevel er så stor, at man kan tage det, der ligger her.

Til slut har jeg et par bønner. Jeg vil så inderligt opfordre både ministeriet, skolerne og lærerne til nu at gøre sig utrolig umage med hensyn til denne projektprøve. Den kan blive en succes, men den kan også blive noget udflippet noget.

Når jeg siger, at den kan blive udflippet, er det, fordi vi jo har set, at de beskrivelser, der har været i evalueringsrapporterne af projektarbejde, langtfra har været udelukkende positive. Så her skal man altså virkelig stramme sig an. Det er svært, og jeg ønsker held og lykke. Hvis det bliver gjort godt, ender det med, at også jeg bliver en varm tilhænger af denne projektprøve. Jeg er det ikke endnu, for jeg vil se manden, før jeg tager hatten af.

Jeg vil også opfordre til, at man ikke på nogen måde modarbejder holddeling. Der er nu blevet større frihed til at vælge den rette under-

[Bertel Haarder]

visningsform; det er vigtigt, at vi politikere, ministeriet og andre ikke missionerer for en bestemt måde at undervise eleverne på. Det er ånden i det, vi har aftalt. Vi har aftalt, at det virkelig er hensynet til elevernes vidt forskellige behov, som skal være afgørende, og ikke hensynet til fikse ideer eller principper eller ting, som man kan huske fra sin barndom; det er virkelig hensynet til eleverne, der nu skal i højsædet. Det pålægger os alle sammen en vis disciplin i den kommende tid, men den tror jeg også nemt vi kan opvise.

Til slut vil jeg som andre sige tak også til de embedsmænd, der har forberedt tingene så godt både i min ministertid, og efter at jeg gik af. Tak for de utallige forhandlinger, vi har haft. De længste var vel i virkeligheden før regeringsskiftet, men vi har sandelig også haft nogle her efter regeringsskiftet. Til tider gik bølgerne højt, men det var jo, fordi det var vigtige sager, vi drøftede. Vi endte med at finde den model, som alle kan leve med, nemlig en model, hvorefter vi lader være med at skrive helt præcist, hvordan der skal arbejdes på den enkelte skole i dagligdagen, men i stedet siger, hvad det er, der er formålet med det. Og denne måde at skrive tingene på, at gøre loven mere formålsbestemt, tror jeg giver mulighed for, at denne lov kan holde rigtig længe. Den lægger vægt på visse faglige opstramninger med langt større frihed til at finde nye veje til målene; det tror jeg er en holdbar model for fremtidens skole.

(Kort bemærkning).

Else Marie Mortensen (S):

Jeg har lyst til at give udtryk for, at det nok ikke er tilfældigt, at hr. Bertel Haarder har oplevet en stor loyalitet; jeg tror, det er en bevidst attitude fra samtlige ordføreres side. Hr. Bertel Haarder henviste selv til nogle indlæg i dagspressen i dag. Jeg ved ikke, om det er tilladt overhovedet at nævne dagspressen, men jeg kan da sige, at jeg med stor interesse har læst en artikel af hr. Bertel Haarder i et af formiddagsbladene i dag.

Jeg har ikke lyst til at gå ind på enkeltpunkter i artiklen, men af hensyn til det bagland, jeg har, føler jeg en lille smule behov for at understrege, at der er uendelig stor forskel på nogle af punkterne i det, jeg har været med til at indgå forlig om, og den artikel, som bærer hr. Bertel Haarders navn i formiddagspressen i dag.

Jeg vil appellere til, at man er opmærksom på, at forliget står i lovtæksten og i bemærkningerne til lovtæksten, ikke i formiddagsbladene i dag.

(Kort bemærkning).

Ebbe Lundgaard (RV):

Jeg er ikke i den situation, at jeg har læst hr. Bertel Haarder artikel i formiddagspressen i dag, men jeg skal udtrykke glæde over og anerkendelse af hr. Bertel Haarders positive omtale både af tværfagligheden og af projektpøverne.

Jeg deler også bekymringen med hensyn til frelstheden på dette område, som hr. Bertel Haarder giver udtryk for. En af måderne, vi kan komme det problem til livs på – og det gælder også dem, der ikke er frelst på dette område – er ved den satsning på efteruddannelse af lærerne, som også er omtalt af flere ordførere i dag, og den aftale, der er om at afsætte 25 mio. kr. om året i nogle år til denne indsats. Jeg tror ikke, vi kan nøjes med de 25 mio. kr., det vil jeg gerne understrege.

Jeg tror, det er vigtigt, at alle Folketingets partier erkender, at skal denne reform lykkes, er det vigtigt at satse på en forbedring af kvaliteten af arbejdet i folkeskolen inden for den nye reform. Det vil være sådan i en hvilken som helst virksomhed, at når man sætter noget nyt på dagsordenen, finder et nyt koncept, hvis man kan tillade sig at bruge det ord i denne sammenhæng, så uddanner man og kvalificerer dem, der skal arbejde med de nye ting. Derfor vil jeg gerne kraftigt understrege nødvendigheden af, at der satses på efteruddannelse, og at de nødvendige midler til efteruddannelse findes, for at denne reform kan lykkes. Vover vi ikke det, er der en risiko for, at lærerne i folkeskolen ikke kan løfte den opgave, de med denne reform får pålagt. Jeg har stor tillid til, at Folketingets partier i fællesskab vil løfte denne opgave, men jeg synes, at dette skulle nævnes i debatten her.

(Kort bemærkning).

Eva Møller (KF):

Jeg vil blot nævne to ting i fortsættelse af det, hr. Bertel Haarder sagde.

For det første håber jeg da, det var en fortællelse, når der blev sagt, at man skulle indrette undervisningen på de ældste klassetrin efter

[Eva Møller]

elevernes desværre vidt forskellige behov. Jeg vil da gerne sige, at for Det Konservative Folkeparti er det en glæde, at eleverne også på de ældste klassetrin har vidt forskellige behov. Vi ønsker ikke en skole, hvor man, når man når frem til de ældste klassetrin, må konstatere, at alle eleverne har præcis de samme behov. Vi priser mangfoldigheden og ønsker også med den holdning og den politik, vi vil have ført på dette område, at tage hensyn til elevernes heldigvis vidt forskellige behov.

For det andet en enkelt detalje. På et tidligere tidspunkt talte vi om, hvorvidt det hed eksaminer eller prøver, og blev enige om, at det hed prøver. Sådan som jeg husker forligsteksten – men jeg indrømmer, at jeg jo ikke er i et forligsparti – hed det projektopgaver. Nu har jeg hørt to af ordførerne omtale det som projektoprøver, og hvis det er projektopgaver, synes jeg dog, at man i hvert fald i forligskredsen skulle være enige om, hvad det er, man er så begejstret for: om det er en opgave eller en prøve.

Undervisningsministeren (Ole Vig Jensen):

Det er med stor glæde og tilfredshed, jeg i dag kan takke et så bredt udsnit af Folketingets partier for tilslutning til det fremsatte lovforslag.

Alle Folketingets partier på nær Det Konservative Folkeparti tilslutter sig denne lovgivning; det kan man vist godt sige er historisk. Det er måske også historisk betinget, at De Konservative ikke tilslutter sig forslaget. Jeg vil dog ikke – og det gælder vist også andre partier – opgive at få De Konservative med. Jeg mener, at den udlægning, som både fru Eva Møller som ordfører og hr. Jens Jørgensen som konservativt medlem har givet udtryk for i dag, ikke gør det let, men jeg tror, at vi ved en fortsat drøftelse og fortolkning – og det vender jeg tilbage til – af det nye i denne lovgivning måske også kan se De Konservative tilslutte sig. Tiden må vise det.

Jeg vil også gerne takke alle ordførere for markante, synes jeg, indlæg i debatten i dag. Jeg synes, vi har fået løftet debatten om folkeskolen op i det plan, som folkeskolen fortjener, og jeg vil lade indlæggene stå; det fortjener de. Jeg vil gøre nogle generelle bemærkninger, og jeg vil ikke tage mig af, at der røg et par finker af panden undervejs.

Ordførerne har, som det er sagt af flere, udført et enormt arbejde. Igennem meget lang tid har dette lagt beslag på mange af Folketingets medlemmer, som har været optaget af folkeskolelovgivningen. Og det skyldes jo, at forbedringen har været usædvanlig for et lovgivningsarbejde derved, at vi i vid udstrækning gennem 7-punkts-programmet og de mange forsøgs- og udviklingsarbejder har inddraget, jeg havde nær sagt hele befolkningen, både lærere, elever, forældre og mange andre, som har været optaget af denne sag. Det har selvfølgelig lagt beslag på ordførerne, og vi har jo mødt hinanden utallige gange rundt omkring i landet. Så der er gjort en imponerende indsats undervejs. Jeg takker også min forgænger i embedet, hr. Bertel Haarder, for godt samarbejde om denne sag.

Vi ved jo alle, at det er ikke gået stille af hele tiden. Derfor er det også en fryd i dag at sidde og lytte til ordførertalerne. Det skyldes selvfølgelig, at vi har nogle grundlæggende forskellige holdninger til, hvordan samfundet skal indrettes, og det er helt legalt. Så har det også spillet ind, at vi har forskellig evne til at håndtere og tæmme vores temperamenter, men det er lykkedes, og det er skolen og børnene godt tjent med.

På en række centrale områder synes jeg dette lovforslag rummer nogle gode og stærke visioner om en ny skole. Ved at fastholde de værdifulde sider af den skole, vi har i dag – og den har mange gode sider – men også ved at skabe nye rammer mener jeg, at vi imødekommer både dagens og morgendagens krav og forventninger til skolen. Vi giver de kommende generationer de bedst tænkelige vilkår for at føre samfundet videre i det 21. århundrede på det værdi- og holdningsgrundlag, som der jo er bred folkelig og politisk opbakning bag, hvad vi tydeligt har fornemmet. Det har skolen fortjent, som jeg allerede har sagt, og jeg tror, det vil styrke samfundet såvel mere generelt som i det nære samfund.

Lad mig nævne nogle enkelte af de visioner, som jeg mener knytter sig til lovforslaget her.

Gennem tilføjelser og også – tror jeg man kan føje til – nødvendige præciseringer har vi ajourført skolens formål, så fastlæggelsen af skolens opgaver klart afspejler de menneskelige og samfundsmæssige emner og anliggender, vi som borgere er optaget af og lægger til

[Undervisningsministeren]

grund for vores måde at ordne os med hinanden på og forholde os til centrale etiske, kulturelle og sociale spørgsmål på.

Ved lovforslagets bestemmelser om tilrettelæggelse og organisering af undervisningen – et af de svære punkter, jeg vender tilbage til – mener jeg, at der netop her er lagt op til nytænkning. Opmærksomheden rettes mere mod den enkelte elevs eller elevgruppes behov, så undervisningen til stadighed kan ramme den fine balance, hvor den enkelte elev føler sig udfordret og bliver bekræftet i sin kunnen. Det skaber lyst til at lære, og vi ved også, at det ofte lægger nogle alen til den personlige vækst. I den proces udgør kammeraterne i klassen et fællesskab, hvor man ikke blot lærer om sociale spilleregler og møder andre holdninger. Udnyttes fællesskabet rigtigt, lærer man også gennem løsningen af fælles opgaver og ved samværet som helhed. Jeg synes, det er vigtigt også at understrege den side af skolens formål.

Ved beskrivelsen af undervisningens indhold står lovforslaget ikke fast på angivelsen af de enkelte skolefag, selv om de fortsat har en central placering. Skolefagernes indhold er ikke noget én gang givet. De må stadig revideres for at få tidssvarende beskrivelser, men der vil alligevel stadig være emner og problemstillinger, som ligger mellem enkeltfagene eller på tværs af fagernes indhold. Her finder vi så, tror jeg, det vækstslag, som bl.a. frembringer nye fag som f.eks. natur og teknik, som er med i dette lovforslag, og som giver anledning til, at enkeltfags indhold også ændres undervejs. Med bestemmelsen om en vekselvirkning mellem undervisningen i enkeltfag og i tværgående emner og problemstillinger er der givet endnu en ny og god vision for skolen. Det er jeg sikker på.

Som sagt har holddannelsen og den løbende evaluering været et af stridspunkterne – lad os sige det ligeud – men også et af de områder, hvor det har været vanskeligt at forstå hinanden rigtigt. Men det, som jeg synes er så afgørende, er, at nu skal skole og lærere til at tænke og handle på en ny måde, både når det drejer sig om at tilrettelægge og om at organisere undervisningen. Det skal de for bedre at kunne give alle elever en undervisning, der svarer til deres aktuelle forudsætninger og behov.

I lovforslaget udtrykkes dette krav i de to paragraffer, vi har beskæftiget os meget indgå-

ende med i lang tid: paragrafferne 18 og 25. Begge bestemmelser handler om at tilpasse undervisningen, så den enkelte elev får størst muligt udbytte af skolegangen på et hvilket som helst tidspunkt i skoleforløbet. Og det er dér, jeg synes, at Det Konservative Folkeparti skal læse på lektien en gang til.

Men for helt at forstå det skelsættende nye i disse bestemmelser skal man også se det i forhold til en anden paragraf, nemlig § 13. I den beskrives, hvordan en løbende vurdering af elevernes udbytte af undervisningen skal give det nødvendige grundlag for at kunne sætte passende mål for eleverne og også vurdere, om de når disse mål. Jeg tror, man kan sige, at der her er tale om intet mindre end en pædagogisk omvæltning, en nydannelse i grundlaget for at holde skole, som i øvrigt kræver tid og tilvæning for at blive fuldt ud forstået og omsat i praksis.

Det er vist en velkendt sag, at man ikke kan sætte lighedstegn mellem undervisning og indlæring. Eleverne tilegner sig ikke altid det, undervisningen lægger op til, og der vil være afgørende forskelle i måden, eleverne tilegner sig kundskaber og færdigheder på. Det får betydning både for arten og omfanget af deres indlæring og dermed for den brug, de senere skal gøre af det, de tilegner sig.

Hvis man derfor ønsker at stimulere og fremme indlæringen hos alle elever – og det fælles mål tror jeg vi hele tiden har haft – må undervisningen varieres og tilpasses både inden for klassens rammer og på tværs af klasser og klassetrin, som det også er fremhævet i dag. Det kan ske gennem en varieret anvendelse af arbejdsformer og undervisningsmetoder og gennem brugen af materialer og opgaver af forskellig sværhedsgrad, gennem afpassning af tempoet eller på anden måde. Og så kan det tillige ske ved at sammensætte hold af elever, der på forskellige tidspunkter måtte have behov for særligt tilrettelagte forløb inden for nærmere afgrænsede områder.

Netop med bestemmelsen om holddannelsen på 8.-10. klassetrin introducerer lovforslaget nye og fleksible muligheder for at danne hold, der i kortere eller længere perioder af et skoleår kan udgøre lige præcis det undervisningstilbud, som den enkelte elev eller gruppe af elever måtte have behov for. Og denne fleksibilitet er til stede for alle skolens fagområder

[Undervisningsministeren]

som noget nyt – det er også nævnt i dag – og i forbindelse med undervisningen i tværgående emner og problemstillinger. Det er faktisk en enestående mulighed for at supplere den tilpasning af undervisningen til forskelle i elevforudsætninger og behov, som skal finde sted inden for den enkelte klasses rammer.

Når skolerne og lærerne fremover tilrettelægger og organiserer undervisningen, må de i højere grad end tidligere skaffe sig et grundigt kendskab til de enkelte elevers kunnen og udviklingsmuligheder.

En afsøgen af elevforudsætningerne må ikke begrænses til kun at omfatte de kundskaber og færdigheder, som lettest lader sig konstatere. Den løbende interne evaluering skal angå såvel elevens faglige som sociale og personlige udvikling; kun derved bliver der overensstemmelse med folkeskolens overordnede formål, og samtidig skal evalueringen være et fælles anliggende for lærer og elev. Det fremgik ikke tydeligt nok af alle indlæg i dag. Sådanne forhold det sig. Det er et anliggende mellem både lærer og elev. På den måde bliver eleven nemlig også klar over målet for arbejdet, og så sker der i øvrigt det, at eleven får et reelt medansvar for udbyttet af sin skolegang.

Målet er altså kort og godt at give alle elever de bedste vilkår for at nå så langt som muligt i tilegnelse af kundskaber og færdigheder og i dannelsen af værdier og holdninger.

Og så støttes og suppleres dette i øvrigt af – som jeg opfatter det – den nye tjenestetidsreform, som af mange gode grunde også er til debat i øjeblikket, men den åbner netop for at kunne tilrettelægge den daglige undervisning og et undervisningsår så fleksibelt, som der er behov for, hvis dette her skal føres ud i livet – og det skal det.

Jeg skal nævne – hvad flere ordførere selvfølgelig har været inde på, og det glæder mig – at vi styrker klasselærerfunktionen, vi giver skolebiblioteket en central rolle at spille i denne nye skole, hvor der i højere grad også tages individuelle hensyn, hvor undervisningen tilrettelægges på andre måder end hidtil.

Vi har skabt mulighed for, at kulturcenter-tanken bedre kan udvikles dér, hvor man har lyst til at tage den idé op, og det er der nogle steder meget gode erfaringer med.

Ser vi på økonomien, som nogle har beskæftiget sig med i dag, må vi sige, at vi ikke er

endeligt færdige med vore forhandlinger med de kommunale parter. Det skal vi nok blive, men det er vigtigt at få sagt, at denne reform øger antallet af timer, idet fag af forskellig art styrkes. Det er der ikke tid at gå ind i, det har flere nævnt på udmærket måde i dag. Jeg synes, det er vigtigt at få sagt, at den måde, man også her vil kunne tilrettelægge undervisningen på i fremtiden, giver mulighed for, at de kreative, musiske og praktiske elementer kan få en stærkere plads i fremtidens skole, noget, som jeg har hæftet mig ved at alle partier er optaget af.

Og så er det også regeringens holdning, som det er fremgået af ordføreres indlæg i dag, at vi vil støtte en forstærket efteruddannelsesindsats over for folkeskolens lærere, og vi vil afsætte midler til at kunne sikre et fortsat udviklingsarbejde i skolen. Noget af det første vil være i god overensstemmelse med nogle af de nydannelser, som dette lovforslag lægger op til.

Til sidst vil jeg gerne slutte mig til den tak, som jeg tror alle ordførere fandt anledning til at sige til Undervisningsministeriets medarbejdere, som i meget lang tid har været sat på hårdt arbejde, men som på en – synes jeg – god og loyal måde med fornemmelse både for det følelsesmæssige og det politiske har været i stand til til stadighed at producere stof, som vi politikere kunne anvende, og det fremgår nu på smukkeste måde af det foreliggende lovforslag.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Ivar Hansen):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til Uddannelsesudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

22) Første behandling af lovforslag nr. L 271: